

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 1 – 2 (544 – 545) година XLIII

27 февруари 2025 година

Отборът на Пловдивския университет за втора година печели националните кръгове на най-престижното международно състезание по право

Първата литературна награда
на Иван Вазов

На стр. 12

Световният ден на антропологията

На стр. 9

Експертна група на НАОА
оцени качеството на обучението
в Педагогическия факултет

На стр. 3

Отборът на Пловдивския университет

На стр. 17

Стр. 2 Развитие на академичния състав на университета през 2024 година

В Броя ще прозетете още:

- ▶ Победителите в XXVII олимпиада по морфология на съвременния български език с награда на името на проф. д.ф.н. Иван Куцаров
- ▶ Мистериозният свят на земноводните
- ▶ Клубът по психология: вдъхновение и развитие за студентската общност

- ▶ Две дами заслужиха приза „Студент на Философско-историческия факултет“
- ▶ Студентски литературен конкурс
- ▶ Отличени бяха най-добрите спортисти на Пловдивския университет за 2024 година
- ▶ Похвално слово за Иоан Кръстител

Развитие на академичния състав на Пловдивския университет през 2024 година

Академични длъжности

Професор

Константин Иванов Куцаров – Филологически факултет
Николай Михайлов Нейчев – Филологически факултет
Слави Ясенов Любомиров – Физико-технологичен факултет
Красимир Симеонов Мутафов – Юридически факултет
Юрий Павлов Янакиев – Педагогически факултет

Доцент

Мария Тонкова Василева-Чилибонова – Факултет по математика и информатика
Венета Веселинова Табакова-Комсалова – Факултет по математика и информатика
Ива Руменова Докузова – Факултет по математика и информатика
Магдалена Асенова Веселинова – Факултет по математика и информатика
Анелия Минчева Дакова-Моллова – Физико-технологичен факултет
Емил Георгиев Велев – Физико-технологичен факултет
Антония Георгиева Илиева – Юридически факултет
Соня Красиминова Александрова-Колева – Филологически факултет
Бистра Василева Дикова – Филологически факултет
Славей Тенчева Петрова – Биологически факултет
Диана Минкова Димитрова – Педагогически факултет
Росица Христева Щерева – Биологически факултет
Горан Владимирова Стойковски – Факултет по икономически и социални науки

Главен асистент

Димитър Ангелов Панчев – Факултет по икономически и социални науки
Айгюн Наджи Ертюрк-Минчева – Факултет по икономически и социални науки
Кристиан Пламенов Райчев – Юридически факултет
Чавдар Петров Грошев – Юридически факултет
Румен Николаев Георгиев – Юридически факултет
Данаил Савов Минчев – Биологически факултет
Ралица Георгиева Кунчева – Биологически факултет
Георги Николов Кабаков – Биологически факултет
Гергана Манчева Манева – Педагогически факултет
Бияна Валериева Гинина – Педагогически факултет
Надя Делчева Делчева – Педагогически факултет
Паула Ангелова Ангелова – Философско-исторически факултет
Светослава Валентинова Манчева – Философско-исторически факултет
Тодор Цветков Петков – Философско-исторически факултет
Пламен Йорданов Нанов – Философско-исторически факултет
Ирина Красиминова Кръстева – Факултет по математика и информатика
Росен Петров Христов – Факултет по математика и информатика
Веселина Руменова Нанева – Факултет по математика и информатика
Костадин Георгиев Йотов – Факултет по математика и информатика
Пламена Иванова Марчева – Физико-технологичен факултет
Десислава Минчева Димитрова – Филологически факултет

Научни степени

Доктор на науките

Стоян Илиев Чиликов – Философско-исторически факултет

Образователна и научна степен „доктор“

Станимира Ангелова Ангелова – Биологически факултет
Полина Димитрова Христова – Биологически факултет
Силвия Йорданова Станкова – Биологически факултет
Калина Емилова Иванова – Биологически факултет
Емил Сашев Йорданов – Биологически факултет
Елеонора Тенчева Ковачева – Биологически факултет
Маркус Алойс Зенфт – Биологически факултет
Мария Николова Николова-Милова – Биологически факултет
Славка Николаева Томова – Биологически факултет
Ваня Петкова Узунова – Факултет по икономически и социални науки
Димо Желев Желев – Факултет по икономически и социални науки
Радослава Сашкова Терзиева – Факултет по математика и информатика
Веселина Руменова Нанева – Факултет по математика и информатика
Росен Петров Христов – Факултет по математика и информатика
Мария Тодорова Грънчарова-Христова – Факултет по математика и информатика
Вера Петкова Шопова – Факултет по математика и информатика
Ирина Красиминова Кръстева – Факултет по математика и информатика
Желязко Петров Терзийски – Факултет по математика и информатика
Ивайло Владимирова Бюклиев – Факултет по математика и информатика
Мира Лъчезарова Спасова – Факултет по математика и информатика

Николай Георгиев Ханджийски – Факултет по математика и информатика
Владимир Хариев Цветков – Факултет по математика и информатика
Кристиан Неделчев Милев – Факултет по математика и информатика
Веселин Здравков Менгов – Физико-технологичен факултет
Светослав Генчев Хаджигенчев – Физико-технологичен факултет
София Боянова Миленкова – Физико-технологичен факултет
Тихомир Тихомиров Ловчалиев – Физико-технологичен факултет
Цветелина Лъчезарова Иванова-Варадинова – Физико-технологичен факултет
Васил Николов Караджов – Философско-исторически факултет
Васил Николов Стаменов – Филологически факултет
Диана Георгиева Мъркова – Филологически факултет
Теодора Петрова Кашилска – Филологически факултет
Димитър Костадинов Карамитев – Филологически факултет
Весела Атанасова Ганева – Филологически факултет
Теодора Силвестрова Меднева – Педагогически факултет
Николина Георгиева Търева – Педагогически факултет
Елица Банко Дудулаки – Педагогически факултет
Ралица Живкова Колева – Педагогически факултет
Цветана Иванова Карагеоргиева – Педагогически факултет
Теодора Запрянова Пампулова – Педагогически факултет
Мария Христова Сиракова – Педагогически факултет
Мария Генова Пимпилова – Химически факултет
Васил Младенов Петров – Юридически факултет
Николай Йорданов Павлевчев – Юридически факултет
Красимира Ипократова Ипократова – Юридически факултет
Веселина Йорданова Ставрева – Юридически факултет
Румен Николаев Георгиев – Юридически факултет
Димитър Христов Ангелов – Юридически факултет
Никола Петев Йовчев – Юридически факултет
Ани Димитрова Кънева – Юридически факултет

Експертна група на НАОА оцени качеството на обучението в Педагогическия факултет

От 17 до 19 февруари 2025 г. в Педагогическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бе на работно посещение експертна група от Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА). Визитата бе част от процедурата за програмна акредитация на професионално направление 1.2. Педагогика, като основната ѝ цел бе да оцени качеството на предлаганите бакалавърски и магистърски програми.

Един от ключовите акценти на посещението бе срещата на експертната група със студентите, обучаващи се в професионално направление 1.2. Педагогика. Те демонстрираха висока мотивация и ангажираност, като изразиха задоволството си от качеството на обучението, предоставените академични възможности и подкрепата от преподавателите.

Студентите подчертаха значимостта на индивидуалния подход на преподавателите, съвременните методи на преподаване и възможностите за практическо обучение, международните мобилности по програми като „Еразъм+“ и участието в научноизследователски проекти. Те дадоха висока оценка за материално-техническата база и ресурсите, с които разполага факултетът, включително модерните зали, библиотечния фонд и дигиталните платформи за обучение.

Друг важен акцент от програмата бе срещата на експертната

Деканското ръководство на Педагогическия факултет заедно с представителите на НАОА

В рамките на посещението експертната група посети и филиала на ПУ „Паисий Хилендарски“ в Кърджали, където се срещна с ръководството, преподавателите и студентите. По време на срещата бяха представени утвърдените добри практики, свързани с управлението на учебния процес, модернизирани учебната документация и осигуряването на висококачествено академично съдържание.

По време на посещението на експертната група в Кърджали дистанционно се включи проф. д-р Елена Николова, директор на филиала на ПУ „Паисий Хилендарски“ в Смолян. Тя обстойно представи работата на своите колеги и сподели добрите практики, прилагани във филиала, което доприне

се за цялостната положителна оценка на академичната среда и учебния процес на всички, ангажирани с провеждането на обучението в професионално направление 1.2. Педагогика.

студентите от филиалите изразиха удовлетворение от предоставените им възможности за обучение и професионално развитие, включително достъпа до практически стажове, международни програми и участие в изследователски проекти.

Посещението на експертната група на НАОА в Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ премина успешно, като се откри високо ниво на обучение, силната връзка между академичната общност и работодателите, както и възможностите за професионална реализация на студентите.

Ново удобство за студентите от Педагогическия факултет

В стремежа си да улесни студентското ежедневие и да модернизира достъпа до важна академична информация, Педагогическият факултет вече е поставил интерактивни дисплеи, разположени на ключови места в Новата сграда на Пловдивския университет.

Тези устройства предоставят удобен и бърз достъп до:

- Учебните разписания;
- Графика на залите и изпитните дати;
- Електронния портал на ПУ – проверка на оценки;
- Актуални новини и събития от университета.

С новите интерактивни дисплеи студентите могат лесно да планират своите ангажименти, да следят важни съобщения и да бъдат винаги информирани. Възползвайте се от тях и направете академичното си ежедневие по-ефективно!

Десетото издание на Международната интердисциплинарна конференция по българистика за студенти и докторанти

Божана БОНЕВА

В края на 2024 година в Българския културен институт „Дом Витгенщайн“ във Виена, Австрия, се проведе десетата Международна интердисциплинарна конференция по българистика. „Кръстопътища: интровертност и екстравертност на българската култура. Европейски контексти“ беше надсловът на юбилейното издание на конференцията (4 – 7 декември), в която взеха участие повече от 70 студенти и докторанти, представящи 25 европейски и извъневропейски университета. Събитието организираха Филологическият факултет на Пловдивския университет, Атинският национален и Каподистриев университет (Гърция), в лицето на Департамента по руски език и литература и славистика, Славянският семинар на Университета „Алберт Лудвиг“ – Фрайбург (Германия), и разбира се, домакинът – БКИ „Дом Витгенщайн“ в партньорство с Министерството на образованието и науката и Посолството на Република България във Виена, както и със съдействието на издателство „Аз-буки“ и Асоциацията на лекторите по български език, литература и култура – София.

Модератори на ежегодното научно събитие бяха проф. Елизабет Шоре, проф. д.ф.н. Живка Колева-Златева, проф. д-р Румяна

Доц. д-р Св. Черпокова, проф. Е. Шоре и проф. Р. Конева – отличени с благодарствени грамоти, заедно с вицепрезидента Илияна Йотова и Н. Пр. Десислава Найденова-Господинова

Конева, доц. д-р Светла Черпокова и ас. д-р Генчо Банев. „Виенските четения“ откри вицепрезидентът на България – госпожа Илияна Йотова, след което участниците и техните научни ръководители бяха приветствани от Н. Пр. Десислава Найденова-Господинова, както и от госпожа Ваня Балчева, представител на дирекция „Образование на българите зад граница и училищна мрежа“ към МОН. В рамките на откриването на събитието беше представен българският превод на Фрайбургския лекционен курс на проф. Иван Шишманов – „Славянски свят“ (съст.: проф. Елизабет Шоре, проф. Румяна Конева, Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“).

Организаторите бяха избрали десетото издание на конференцията да се проведе под мотото „Към себе си. Към другите. Посред“ – стих от „На кръстопът“ („На острова на блажените“ на Пенчо Славейков). Някои от основните тематични линии бяха „Кръстопът като топос в литературата и изкуствата (кино, музика, образи, театър)“, „Кръстопътищата в историята – извори, артефакти, наративи“, „(Не)възможният баланс на интровертността и екстравертността в българската културна парадигма“. Освен в традиционните – „Език“ и „Литература“, участниците бяха разпределени и в секции по теми като „Срещи“, „Балкански проекции“, „Културни контакти“, „Взаимодействия“, „Идеи“ и др., което даде възможност да бъдат чути изследвания с изключително разнообразен научен характер.

Обща снимка на участниците

Пловдивският университет беше представен от четирима докторанти и един студент във Филологическия факултет. Докт. Атанас Добрев с научен ръководител доц. д-р Младен Влашки изнесе своя доклад на тема „Норвежкият roman noir и преводната му рецепция в България“ в секция „Преводи“. В същата секция участва и докт. Йоанна Гудалова с научен ръководител проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева. Докт. Гудалова ни запозна с част от историята на пловдивското издателство „Христо Г. Данов“ с доклада си, озаглавен „Пътища към света на другите. Преводните книги на издателство „Христо Г. Данов“ в първото му десетилетие (1960 – 1970 г.)“. С онлайн представяне на доклада „Културни кръстопътища – българският театър на европейска сцена с пиесите на Дарио Фо“ в секция „Културни контакти“ се включи и докт. Елена Минчева с научен ръководител доц. д-р Светла Черпокова. В секцията „Литература“

Участниците от Пловдивския университет: Атанас Добрев, Ивана Витанова, Йоанна Гудалова, Божана Бонева

взе участие Божана Бонева (магистър, „Актуална българистика“) с изследване на тема „Имплозии и експлозии – сблъсъкът на прогресиращото българско със свръхактуалното европейско – поглед през разказите на Константин Константинов“, а докт. Ивана Витанова с научен ръководител проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева закри секцията „Ракурс“ с доклад и презентация на тема „Концептът за книга през 20-те години на XX век в контекста на Buchkunstbewegung“. Първият ден от конференцията приключи с Литературна вечер, в която участниците имаха възможността да се включат с четене на оригинални текстове или преводи – както свои, така и на други преводачи. Докт. Ат. Добрев взе участие с авторски превод на стихотворението на Йозеф Фрайхер фон Айфендорф – „Месечна нощ“, за което беше и отличен.

В рамките на Литературната вечер Кристиа Кош (CEOL Press) заедно с доц. д-р Димитър Камбуров и д-р Треиси Спийд (преводач) ни запознаха с изданието на английски език от 2024 г. на романа на Алек Попов „Мисия Туран“, като бяха изведени и конкретни интересни примери от текста. Доц. д-р Светла Черпокова – координатор на конференцията за Пловдивския университет, представи сборника билингва „Обаянието Е. Т. А. Хофман“, чийто съставител е самата тя (изд. Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“), разказа за съдържанието му и за историята на създаването му. Още едно издание на „Аз-Буки“ също беше

Преподаватели от Факултета по математика и информатика изнесоха лекции на обучителни семинари по проекта STEAME TEACHER ACADEMY

В изпълнение на дейностите по проекта **STEAME TEACHER FACILITATORS ACADEMY** (GRANT AGREEMENT 101 102619-STEAME ACADEMY-ERASMUS-EDU-2022-PEX-TEACH-ACA) на 16 и 17 януари 2025 година в Букурещ (Румъния) се проведоха двудневни обучителни семинари с учители от над 15 държави от целия свят. Пловдивският университет е пълноправен партньор по проекта, а сред асоциираните партньори са четири пловдивски средни училища. Една от основните цели на проекта е изработването на методическа рамка за подготовката на учители за STEAME обучение в училище. STEAME е акроним от Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics and Entrepreneurship и представлява модерен подход за реализиране на проектно базирано мултидисциплинарно обучение.

Основната тематика на проведените семинари беше приложението на съвременните образователни технологии при STEAME обучение. Две от разглежданите теми в семинарите, свързани с използването на STEAME учебни ресурси, инструменти и подходи, бяха представени от преподаватели във ФМИ на ПУ, които са участници в проекта – **проф. д-р Тодорка Глушкова и доц. д-р Ваня Иванова**.

Проф. Глушкова проведе обсъждане на резултатите на текущи и приключили проекти, свързани с проектно базирано обучение, като STEAME, FACILITATE-AI, BYOD-LEARNING, MILAGE LEARN и други. Беше поставен акцент върху използването на изкуствен

Проф. Тодорка Глушкова и доц. Ваня Иванова

интелект в STEAME обучението и подхода на обърната класна стая. Проф. Глушкова представи примери за използването на обучителни ресурси и методи в STEAME обучението, както и интердисциплинарния подход в STEAME.

Проф. Глушкова и доц. Иванова зададоха практически задачи на участниците, като всяка малка група от участници трябваше да представи дейности, свързани с тяхната работа или странични интереси, и да посочи връзки между тези дейности и STEAME областите на познанието – наука, технологии, инженерство, изкуство, математика и предприемачество. След това участниците получиха задача по избрана от всяка група тема да предложат подходящи STEAME учебни ресурси и методи, които биха използвали в различните етапи от подготовката и провеждането на STEAME обучение със своите ученици. Всяка група представи своите идеи пред останалите участници, а накрая всеки участник оцени степента, до която неговите очаквания бяха покрити, и остави коментари за учителите.

През следващите няколко месеца и у нас ще бъдат проведени обучения по същата тематика с настоящи и бъдещи учители. Следете сайта на ФМИ за актуална информация (fmi-plovdiv.org)!

Повече информация за проекта можете да намерите на: <https://steame-academy.eu/>

Десетото издание...

➔ От стр. 4

представено по време на форума – „ТКЗС в българската литература“ от проф. д.ф.н. Антоанета Алипиева. В секцията „Кръгла маса“ бяха обсъдени проекти на изследователи от различни европейски университети – Кьолнския университет, Източния университет в Неапол, Белградския университет и др., а също и на Института за литература при БАН. Част от проектите бяха: „Светът от вчера – видян през катастрофата от 1939 г.“ (БАН), „Острови на неблажените. История на неконвенционалната българска литература от 1944 до 1989 г. в нейния социокултурен контекст“ (БАН), проектът „GraecoBulgaria“ (Атински национален университет), а серия от дискутираните проекти бяха част от Националната програма „Неразказаните истории на българите“. „Виенските четения“ завършиха с официално награждаване на участниците.

Студентите и докторантите от Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ изразяват своята благодарност на организаторите на Международната интердисциплинарна конференция по българистика, както и на Студентския съвет на Пловдивския университет, в частност на неговия председател – Димитър Стоянов, за осигурената подкрепа и професионалното съдействие!

Интересни факти за въздуха

През 1754 г. шотландският химик Джоузеф Блек доказва, че въздухът е смес от газове, а не просто вещество.

Воздухът се състои от 75,5% азот, 23,1% кислород и 1,2% аргон. Останалите 0,3% са въглероден диоксид, неон, криптон, метан, хелий, водород и ксенон.

Кислородът, който се съдържа във въздуха, по време на дишане навлиза в клетките на тялото и се използва в процеса на окисляване, в резултат на което се освобождава необходимата за живота енергия.

Човекът консумира средно около 20 кг въздух дневно, като прави приблизително 22 000 вдишвания и издишвания.

Приблизително една четвърт от целия въздух, постъпващ в тялото, се използва за подхранване на човешкия мозък.

При кихане в носната кухина се създава въздушен поток, който надвишава скоростта на нормалното издишване 70 пъти.

Приема се, че най-чистият въздух е в Швейцария, а най-мръсният – в Китай.

През 2016 г. гмуркачът Алекс Сегура успява да остане под вода без въздух 24 минути и 3 секунди.

В промишлеността и в ежедневието атмосферният кислород се използва за изгаряне на гориво за производство на топлина и механична енергия в двигателите с вътрешно горене.

Някои съвременни състезателни автомобили в момента на достигане на най-високата си мощност консумират толкова въздух за 1 минута, колкото 1 човек за една седмица.

Колкото по-далеч е въздухът от земята, толкова по-малко кислород съдържа. Например на Еверест съдържанието на кислород във въздуха е със 70% по-ниско от нормата, необходима за хората.

Най-високото ниво на влажност на въздуха се наблюдава не след като спре дъждът, а преди да започне.

Победителите в XXVII олимпиада по морфология на съвременния български език с награда на името на проф. д.ф.н. Иван Куцаров

За 27-и пореден път във Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бе проведена Общофакултетската олимпиада по морфология на съвременния български език. В съботното утро на 11 януари 2025 г. участниците премериха сили в решаването на теста и със собствени усилия и талант (а не с помощта на изкуствения интелект, който нашумя в последно време) постигнаха впечатляващи резултати, обявени по време на заключителната и най-приятна част на събитието – награждаването на отличените участници. На 16 януари морфологичният дух отново обзе 4. аудитория, където в продължение на няколко месеца олимпийците се събираха всяка седмица, за да се подготвят за голямата лингвистична надпревара, и където им предстоеше да чуят официалното класиране. Още в началото на церемонията доц. Красимира Чакърова – създател и основен двигател на олимпиадата, загатна за новото в тазгодишното издание и покани проф. д.ф.н. Константин Куцаров да разкаже повече за идеята на своето семейство и по-точно на своята майка Иванка Куцарова, съпруга на проф. д.ф.н. Иван Куцаров – учител и любим преподавател на поколения филолози българисти. Инициативата на семейството е да се учреди нова награда – парична премия в памет на проф. Иван Куцаров за победителите в олимпийската надпревара, с намерение тя да бъде ежегодна и да насърчи още много млади морфолози да жънат успехи.

Специални гости на събитието бяха и предишни победители в

Проф. д.ф.н. Иван Куцаров

е роден в Бургас през 1942 година. В Пловдивския университет е от 1974 година, когато тук се полагат основите на филологическите специалности. През 1981 година се хабилитира за доцент, а през 1995 г. е избран за професор. Той е автор на около 200 научни и научнопопулярни публикации – монографии, учебници, учебни помагала, сборници, студии, статии, бележки и научни съобщения, рецензии, отзиви и др. Научните му интереси са насочени към морфологията на съвременния български книжовен език; функционалната граматика; историята на славистиката и българистиката. Създател е на българската научна школа по функционална морфология.

Ив. Куцаров е автор на няколко граматички на българския език – „Лекции по морфология“ (1997) и „Съвременен български език“ (1998, в съавторство с Т. Бояджиев и Й. Пенчев), на сборника със статии „Проблеми на българската морфология“ (1993). С голям интерес е посрещнат публикуваният през 1985 г. „Очерк по функционално-семантична граматика на българския език“, претърпял две издания. През 2007 г. излиза и капиталният му труд „Теоретична граматика на българския език. Морфология“.

Проф. Иван Куцаров освен в Пловдивския университет е преподавал в Софийския, Великотърновския, в Бургаския свободен университет и в Университета „Проф. д-р Асен Златаров“. Бил е гост лектор в чуждестранни университети в Чехия, Русия, Германия, Полша и др. Има богат административен опит – ръководител на Катедрата по български език, декан на Филологическия факултет, а от 2003 г. в продължение на осем години – ректор на Пловдивския университет. Бил е член на Комисията по граматичен анализ към Международния комитет на славистите, на Специализирания научен съвет по езикознание и на Президиума на Висшата атестационна комисия.

В знак на признание за големия му принос в развитието на Пловдивския университет 10. аудитория в Ректората носи неговото име.

Обща снимка на отличените студенти и организаторите

състезанието – Нелина Варийска (миналогодишният победител), Елица Маринова (морфолог на 2023 година), д-р Ирена Русева (един от победителите с най-висок брой точки в историята на олимпиадата), други участници от предишни години, както и Димитър Стоянов – председател на Студентския съвет, и Божидар Бояджиев – един от съпредседателите на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“, които приветстваха сърдечно всички участници и организатори.

Осем третокурсници получиха поощрителни награди, с което автоматично се освободиха от изпита си по морфология с шестци – Сияна Грамадникова и Даниела Петрова („Български език и история“), Рада Танева („Български език и турски език“), Снежанка Трендафилова и Габриела Стоянова („Български език и английски език“), Ива Андонова и Ива Георгиева („Българска филология“) и Наджие Бекир („Български език и немски език“).

Поради изключително близките резултати на участниците, завоювали първите три места, беше решено паричната награда да бъде разпределена между тях. Така третото място си поделиха Цветан Василев („Български език и английски език“), Ана Атанасова („Славистика“ и „Български език и история“ – зад.), Петя Нешева и Мила Стефанова („Български език и английски език“). Почетния сребърен медал завоюва Жени Бакалова („Българска филология“). Големият победител в олимпиадата, който се откри със забележително висок резултат, беше Георги Георгиев („Български език и италиански език“). Освен наградата той получи званието „Морфолог на 2025 година“ и традиционната статуетка с древногръцката богиня на победата Нике. Тя бе връчена от предишната победителка Нелина Варийска, която му пожела да носи титлата си с гордост и да има още много успехи. Специален дар от името на Лингвистичния клуб бе книгата „Вселената на езика. Диалози с професор Стефана Димитрова“.

Победителят сподели, че олимпиадата за него е сбъдната мечта, а мотивът да се впусне в морфологичното предизвикателство, е онлайн публикация със списък на всички носители на званието „Морфолог на годината“, в който липсва представител на неговата специалност. Това го мотивира да представи по достоен начин специалността си на състезанието. И наистина го прави – със замаха и първо място.

Церемонията завърши с думите на доц. К. Чакърова: „Двадесет и осма олимпиада, очакваме те!“, аплодисменти, усмивки и традиционна обща снимка пред входа на Ректората.

Предлагаме на Вашето внимание интервюто на Божидар Бояджиев с шампиона и вицешампиона в олимпиадата.

Ивайло ЛЕПОЕВ
Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“

Георги Георгиев от специалността „Български език и италиански език“ с титлата „Морфолог на 2025 година“

– Колега Георгиев, честита награда! Разкажете накратко за себе си.

– Аз съм на 21 години, от град Кричим. Завършил съм Езикова гимназия „Иван Вазов“ в град Пловдив и без колебание реших да продължа обучението си в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ със специалност „Български език и италиански език“. Открих любовта си към филологията още в ранните ученически години и знаех, че това е пътят, по който трябва да поема. В свободното си време обичам да чета книги и да правя неща в полза на обществото.

– Какви бяха Вашите очаквания преди олимпиадата?

– Участието ми в олимпиадата е свързано с олимпийския дух, който успях да изградя още от ученическите си години. По време на средното образование взех участие в различни национални и международни олимпиади и конкурси, при някои от които успях да стигна до призово класиране. Олимпиадата по българска морфология беше една прекрасна възможност отново да се потопя в тази вдъхновяваща атмосфера и да премеря знания с най-изявените студенти филолози. Спечелването на това престижно състезание е една сбъдната мечта. Радвам се, че специалността „Български език и италиански език“ успя да стъпи на върха на победния подиум.

– Каква беше мотивацията Ви, за да вземете участие в състезанието? Бяхте ли си поставили конкретна цел?

– Участието ми в олимпиадата е свързано с олимпийския дух, който успях да изградя още от ученическите си години. По време на средното образование взех участие в различни национални и международни олимпиади и конкурси, при някои от които успях да стигна до призово класиране. Олимпиадата по българска морфология беше една прекрасна възможност отново да се потопя в тази вдъхновяваща атмосфера и да премеря знания с най-изявените студенти филолози. Спечелването на това престижно състезание е една сбъдната мечта. Радвам се, че специалността „Български език и италиански език“ успя да стъпи на върха на победния подиум.

– Изпитвали ли сте затруднения при изпълнението на задачите? Ако сте срещнали такива – при кои задачи?

– Не бих казал, че изпитах конкретни затруднения, но това се дължи на всеотдайността и професионализма на доц. Чакърова и нейния екип, които се погрижиха да ни подготвят по най-добрия начин за всички варианти и задачи в практическото изпълнение на теста. Отчитам факта, че може би щеше да е по-добре, ако бях отделил повече време за проверката на някои от задачите от олимпийския тест, тъй като изпитах лека несигурност при някои от примерите.

– Имате ли построена стратегия за решаването на теста?

– Реших да започна с решаването на задачите, които носят най-голям брой точки – за морфемна сегментация, за морфологичен разбор на изречение и за образуване на аорист и имперфект. При изпълнението на останалите задачи започнах с тези, в които отговори съм най-сигурен, а след тях оставих тези, за които ми трябваше повече време да помисля. Стремях се да работя максимално бързо, понеже бях предвидил да ми остане време, в което да се опитам да спечеля бонус точки там, където това бе възможно. Във времето ми за самоподготовка наблегнах сериозно на теоретичната подготовка, което ми помогна да се справя по-лесно с теоретичните задачи и улесни решаването на кръстословицата.

– Каква оценка бихте дали за подготовката и провеждането на олимпиадата?

– В днешно време е изключителна рядкост да срещнеш професионалисти, които работят с такава отдаденост и желание да вдъхновяват хората около себе си. Благодарен съм, че имах честта да черпя знания и вдъхновение от доцент Чакърова и нейния екип, които не спираха да ни подкрепят и напътстват. Смятам, че те са пример за много от младите хора, решили да поемат по пътя на науката! Определено ще ми липсват петъчните ни срещи всяка седмица, създаващи топла и приятелска атмосфера!

– Очаквахте ли да бъдете сред наградните участници?

– Надявах се да бъда сред отличените олимпийци, въпреки че изпитах известна несигурност, защото по време на петъчни-

Георги Георгиев

те консултации много от колегите демонстрираха солидни знания и умения при изпълнението на задачите.

– Какво означава за Вас паричната премия на името на проф. д.ф.н. Иван Куцаров, която получихте?

– За мен е изключителна чест да бъда удостоен с награда на името на този знаменит учен, основател на Пловдивската лингвистична школа. Тази награда е свидетелство за една добра и устойчива традиция, предавана от поколение на поколение, каквато е именно Олимпиадата по българска морфология.

– Оприличавате ли се с характеристика/и на дадена част на речта или категория/грамема? Ако да – аргументирайте се защо.

– Ако можех да свържа себе си с дадена част на речта, то това би било прилагателното име и по-точно неговата морфологична категория „степен за сравнение“, защото подобно на него, аз също се стремя да се усъвършенствам, да бъда една по-добра версия на себе си.

– Довършете изречението: „Олимпиадата по българска морфология е...“; „Ще остане в моите спомени с...“

– Олимпиадата по българска морфология е определено едно от най-приятните събития във Филологическия факултет, което дава възможност на младите филолози да засвидетелстват любовта си към родния език.

Ще остане в моите спомени с топлата атмосфера на петъчните срещи, с приятния аромат на ягодов чай, със завещаната любов към българския език и с незабравимите емоции по време на това вълнуващо събитие.

– Какво ще посъветвате бъдещите участници в олимпиадата?

– Да не се колебаят, а да се впуснат в това приключение, което ще ги зареди с положителни емоции, вдъхновение и още повече любов към българския език. Уолт Дисни е казал: „Всички наши мечти могат да се сбъднат, ако имаме куража да ги последваме“. Пожелавам им смелост да следват мечтите си, защото по този начин те вече ще са победители!

Въпросите зададе Божидар БОЯДЖИЕВ

Двадесет и седмата национална научна конференция за студенти и докторанти „ПРОБУЖДАНЕТО НА ЕЗИКА – ТРЕПЕТ И/ИЛИ БУНТ“, посветена на 130 години от рождението на Гео Милев и 140 години от рождението на Николай Лилиев

Тя ще се проведе на **15 и 16 май 2025 г.** в гр. Пловдив. Заседанията ще се организират в две основни секции – по **езикознание** и по **литературознание** (за бакалаври, магистри и докторанти). Текстовете на докторантите, както и всички отличени доклади, ще бъдат публикувани в Годишника „Verba iuvenium“.

Обемът на представените научни разработки не трябва да надвишава **10 стандартни машинописни страници**, а времето за устно резюме – **15 минути**. Няма изисквания за избора на тема. Срокът за подаване на заявките е **11 май 2025 г.**

Заявките и за двете секции изпращайте на адрес:

konferentsiya_plovdiv@abv.bg

или

4000 Пловдив, ул. „Цар Асен“ 24, ПУ „Паисий Хилендарски“

Катедра по български език,

доц. д-р Красимира Чакърова (за секция „Езикознание“);

Катедра по история на литературата и сравнително литературознание, гл. ас. д-р Здравко Дечев (за секция „Литературознание“).

Дискусионен форум в Юридическия факултет, посветен на коментара на съдебно решение

Дискусионният форум „Коментарът на съдебно решение: 3 в 1 (значението му за теорията, практиката и обучението по право)“ се проведе на 12 декември 2024 г. в Юридическия факултет. Той беше организиран от Българската група към Асоциацията на приятелите на френската правна култура „Анри Капитан“, Докторантското училище към факултета и Катедрата по гражданскоправни науки.

Форумът беше открит от доц. д-р Ангел Шопов – заместник-декан на ЮФ и генерален секретар на Българската група към Асоциацията на приятелите на френската правна култура.

Събитието имаше за цел както да представи опита на френските юристи, за които това е една от задачите, които се дават на студентите по време на университетското им образование, така и да въвлече в коментарирането на съдебни решения младите изследователи от факултета – асистенти и докторанти.

Френският опит при коментарирането на съдебни решения беше представен от доц. д-р Ярослава Генова – ръководител на Катедрата по гражданскоправни науки и член на Българската група към Асоциацията на приятелите на френската правна култура.

Във форума се включиха както асистенти, вече защитили докторската си степен по право, така и докторанти от различните

Доц. Ярослава Генова и ас. Тодор Рогошев

съдействие на издателство „Сибби“.

Бяха разгледани множество разнообразни въпроси от областта на гражданското, търговското, конституционното право, правата на човека, интелектуалната собственост, наказателния и гражданския процес. В атмосферата на свободен обмен на идеи при протичане на събитието спонтанно възникна идеята за скорошно провеждане на следващ подобен (засега първи по рода си у нас) форум с по-широко участие.

Ежегодното състезание за решаване на казуси по римско частно право

На 18 декември 2024 г. се проведе последното за годината академично събитие в Юридическия факултет за студентите от първи курс. Състезанието е традиционно от 2018 г., като и това издание премина при сериозен интерес от страна на участниците. Сред наградените са Диман Маринов и Севдие Делиеминова, получили поощрителни награди, както и два отбора, всеки с по четирима студенти.

Първо място зае отборът с капитан Павел Василев и членове: Кадир Арслан, Деница При-

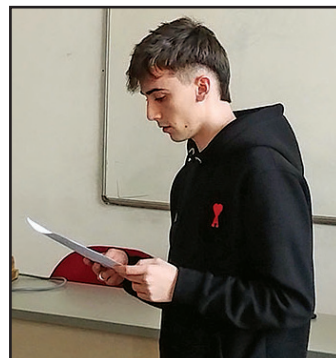
садова и Анастасия Бъндева. На второ място се класира отборът с капитан Иван Йонков и членове: Теодора Пашова, Дорис Пашалова и Росен Костов.

Наградите за участниците бяха осигурени с любезното съдействие на издателство „Сибби“, Пловдивското университетско издателство и списание *lus romanum*.

Честито на участниците и наградените! Попътен вятър на крилете на знанието!

Юридически факултет

Испански студент с изява пред колеги юристи

Пабло Салвадор, студент от Университета в Памплона, Испания, който е в Юридическия факултет на Пловдивския университет по програмата „Еразъм+“, представи на 16 януари 2025 г. своята презентация на сравнителноправна тема по недействителността на договорите. Тя се проведе пред курса по гражданско право (обща част) и е краят на обучението му на английски език по основа на българското гражданско право. Пабло получи отлична оценка, както и възможността да препоръча на студентите да участват в мобилностите по тази програма за обмен.

Участниците в състезанието заедно с организаторите

Световният ден на антропологията беше отбелязан в Пловдив по инициатива на Катедрата по етнология

Д-р Светослава МАНЧЕВА

Катедрата по етнология към Философско-историческия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ отпразнува Световния ден на антропологията на 20 февруари 2025 година с няколко инициативи, които привлякоха студенти, докторанти, млади учени, преподаватели, ученици и приятели с интерес към науката за човека. Програмата включваше образователна интерактивна градска игра за ученици, дискусия в хибриден формат и онлайн предизвикателства за споделяне на опит в антропологията.

Денят на антропологията започна от сутринта пред Ректората, където възпитаници на Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ бяха приветствани от организаторите и получиха първите насоки за играта. Осем отбора се отправиха към важни културни ценности на Пловдив, покрай които отговаряха на загадки и печелеха награди срещу събрани „антропосъкровища“. Доброволци бяха студенти от специалността „Културна и социална антропология“, 1. курс, които помагаша и следваха учениците по пътя на играта до триумфалния етап пред Хуманитарната гимназия.

Програмата продължи със среща разговор в хибриден формат – на място и онлайн, която беше посветена на норвежкия антрополог Томас Хиланд Ериксен (6 февруари 1962 – 27 ноември 2024 г.). Дискусията беше вдъхновена от фрагменти от неговото научно наследство. Специален гост беше Марек Якоубек – чешки антрополог, който е имал възможността да работи с Ериксен и е автор на изследване на аспекти от историята и всекидневието на „едно непознато чешко село в България“¹. Той представи интересен разказ за възгледите за живота и изследователската дейност на Томас Ериксен, както и за съвместната им работа. Представянето предизвика много въпроси и коментари от всички участници. Разговорът продължи с обсъждане на откъси от научни твърдения, които представляват генеративни и евристични аспекти и конкретизации на мисълта и опита на антрополога за „големи проблеми“ от различни „малки“ места и контексти. Според Ериксен, „антропологията може да не предостави отговор на въпроса за смисъла на живота, но поне може да ни каже, че има много начини, по които животът може да бъде направен смислен. Ако не предоставя окончателни отговори, антропологията може поне да ни даде усещането, че сме много близо до големите въпроси“². Други теми в дискусията бяха свързани с разбирането за модерност, глобалност и локалност, скорост, преявяване, темпоралност, отпадъци и антропоцен. В срещата се включиха още преподаватели и студенти от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българската академия на науките, други колеги и приятели.

Денят на антропологията беше наситен с богата програма

Онлайн предизвикателство за споделяне на опит и впечатления, свързани с антропологията и прилежащи дисциплини, беше отправено от организаторите за по-широко участие в деня. Антропологията е от професиите на бъдещето, тъй като развива мултиспектрни умения и адаптивност към различна среда. Чрез нея се развиват личността и критичното мислене към широк кръг от теми. Антрополозите са специалисти в различни сфери и с подход към необятния свят на човешкото съществуване. Умеят да събират и използват различна информация, да идентифицират и предотвратяват социални проблеми и културни кризи.

Защо е нужна антропологията днес, какво ни дава обучението в подобни програми и кои са възможностите за развитие на антрополозите, са само част от темите на събитието. Отбелязването на Деня на антропологията се организира вече 10 години от катедра „Етнология“ в сътрудничество с Асоциацията за култура, етнология и антропология „Медиа-тор“. Събитието в Пловдив се присъедини към Европейските дни на антропологията (20 – 22 февруари 2025 година).

Защо е нужна антропологията днес, какво ни дава обучението в подобни програми и кои са възможностите за развитие на антрополозите, са само част от темите на събитието.

Отбелязването на Деня на антропологията се организира вече 10 години от катедра „Етнология“ в сътрудничество с Асоциацията за култура, етнология и антропология „Медиа-тор“. Събитието в Пловдив се присъедини към Европейските дни на антропологията (20 – 22 февруари 2025 година).

Задачи. Главоблъсканици

1. Един фермер имал крава, която купил за 1000 лв. Продал я за 1200 лв. По настояване на жена му купил обратно кравата, но за 1500 лв. След това я продал за 2000 лв. Каква е печалбата за фермера?
а) 1000 лв.; б) 300 лв.; в) 700 лв.

2. Имаме два вида сладки: кафяви и бели. Кафявите са 875 броя, а белите – 725. Трябва да се опаковат в кутии по равен брой във всяка. По колко от двата вида трябва да слагаме във всяка кутия, за да получим максимален брой кутии?

Подготвил: доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

¹ Марек Якоубек. 2013. Войводово, едно непознато чешко село в България. София: Парадигма.

² Thomas Hylland Eriksen. 2010. Small Places, Large Issues: An Introduction to Social and Cultural Anthropology (Third Edition), стр. 318.

За новата книга на проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова „Езерото. Митопоетичен генезис и литературно битие (от Античност до Романтизъм)“

Проф. д.ф.н. Николай НЕЙЧЕВ

В самия край на 2024 г. престижното издателство „Изток – Запад“ публикува забележителното изследване на дългогодишния преподавател по славянски литератури в Пловдивския университет проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова, озаглавено *Езерото. Митопоетичен генезис и литературно битие (от Античността до Романтизма)*¹. Това е оригинално литературоведско изследване, което е уникално както по своята тема, така и с научния си подход. Още във встъплението авторката заявява *принципно убеждение в несъстоятелността на хегемонията на определена методологическа система*, което дава основание да се приложи *методологически плурализъм*. Основателността на отказа от определена методологическа предпоставеност убедително проличава при изясняването на понятието „Предромантизъм“. Изследователката смята за неоснователен телеологизиращия метод, който се ръководи от презумпцията, че литературната история е верига от последователно редуващи се художествени течения и епохи, тоест да се полага механично явлението Предромантизъм интерпозиционно между класицизма и Романтизма. Проф. Чолакова убедително доказва тезата си, че от гледна точка на поетологичната концепция за пейзажа (и по-конкретно – на езерото) е възможно *едновременното съжителство* на Просвещение, класицизъм и Предромантизъм, което пък предразполага *динамично прегрупиране в разнообразни констелации*. Следователно Предромантизмът не е явление, непременно предхождащо Романтизма, и като художествена идеология и поетика продължава да се развива например и след появата на Карел Хинек Маха. Изследването е респектиращо и в друго отношение. Огромният по обем текст обхваща един над 2500-годишен културноисторически период (от Античността до края на XIX век), в който се проследяват генезисът, еволюцията и концептуализацията на *езерото* – литературен топос, който досега не е бил обект на изследване от критическата мисъл. Изборът на изследователския обект е мотивиран от желанието да се установи *как една новосъздадена от Романтизма образна структура, каквато е езерото, имплицира същности за художествено-познавни инвенции*.

С впечатляваща ерудитска пунктуалност Жоржета Чолакова проследява образа на езерото в цялата антична литература **и стига до важния извод**, че *в старогръцкия (и в латинския) език отсъства понятието за пейзаж, както и липсва диференцирано отношение към природата*. Това според изследователката се дължи на *отсъствието на осъзната и оценностена субективност*, тъй като *природата се превръща в пейзаж, когато стане проблем на субекта и той я проектира в собствената си ценностна система и философия*. Фактът, че езерото отсъства от буколическата поезия на Теокрит и Вергилий, е доказателство, че гръко-римската Античност не го мисли като удоволствен топос (*locus amoenus*). Напротив, доколкото езерото се среща в литературата на Античността, то винаги е *сцена на насилие* (срв. *Метаморфози*, Овидий) или е

транзитивна зона на есхатологичното пътуване, което за разлика от другите подобни литературни събития в Античността *няма щастлив финал*. Въобще това е *инфернално място (locus horridus)*; вещаещо екзистенциална заплаха; хтонично пространство; вход към света на мъртвите. Тази визия за езерото ще се окаже доминираща от Античността чак до XVIII век, където езерата са обитавани от чудовища и нимфи – техни *genii loci*. Но следва да се отбележи, че в Античността се наблюдава и *противоположен процес*: за първи път (напр. Меридовото езеро при Херодот) езерото се описва като произведение на изкуството – като екфразис, т. е. превръща се в естетически обект. Запомнящият се извод от тази част на изследването е, че *очертаната еволюция на езерото от епохата на архаиката до началото на Средновековието убедително следва посоката от ужасно (locus horribilis) към удоволствено (locus amoenus) място*.

Следващата обемна част от монографията е обвързана с наблюдението, че за разлика от Античността *в библейския старозаветен текст* се срещат свидетелства за позитивна конотация на езерото като символ на милосърдие, въпреки че и тук езерото демонстрира своята дълбоко антиномична природа. Например поради лексикалната си полисемантичност думата, с която се означава езерото като природен воден топос, служи и за означаване на инфернално пространство: яма, ров, гроб. Но в Новия завет се засилва процесът на еманципиране на езерния образ от другите водни хипостази и то е вече в състояние да се транспонира в сферата на сакралната символика (Генисаретското езеро). Единствено в апокалиптичното видение на Йоан езерото се освобождава от принадлежността си към реалния свят, за да се превърне в откъснатост, в инфернален топос на вечни мъки („огненото езеро“). Този извод – подчертава авторката – е от изключително значение за проучването, защото от една страна, осветлява генезиса на един образ, който ще се окаже определящ за романтичната образност, а от друга – прави разбираеми причините за отсъствието на езерото от доромантичната пейзажна поетика.

В средновековната литература се забелязва контаминацията на християнската образна матрица с антични реминисценции, при която още през XI и особено през XII в. проблясват непознати до онзи момент нагласи, които манифестират зараждането на естетическо чувство към природата. Пример от ранносредновековните текстове, като *епоса на Беоулф*, е първият случай, в който езерото участва в изграждането на една визуална метафора, илюстрираща смисловото взаимодействие между събитие и природа, а в *Артуровия цикъл* езерото е важен акватичен топос, свързан с митичния образ на Езерната дама (пазителката на мечата Ескалибур), който по-късно става основен мотив на Романтизма, където идеята за езерото се превръща в топос не само на паметта, но и на безсмъртието на воините.

Картината принципно се изменя през епохата на Ренесанса, където антропоцентричният модел позволява взаимодействието на субекта и обекта – фундаменталното изискване за съществува-

Проф. Жоржета Чолакова

¹ Жоржета Чолакова. *Езерото. Митопоетичен генезис и литературно битие (от Античност до Романтизъм)*. София: Изток – Запад, 2024. – 392 с. ISBN 978-619-01-1527-4.

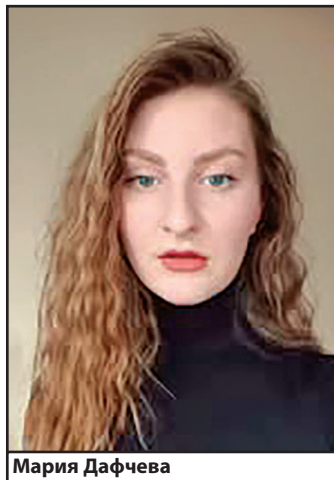
Две дами заслужиха специалната награда Студент на Философско-историческия факултет

За четвърта поредна година бе връчена Наградата за специални постижения „Студент на Философско-историческия факултет“, номинациите за която се правят през месец декември от катедрите на факултета. Целта на приза, даван от декана доц. д-р Стойка Пенкова, е да насърчава активни, мотивирани, предприемчиви и инициативни студенти от Философско-историческия факултет.

Номинациите се изпращат от катедрените ръководители до декана с мотивирано предложение, както и с представените документи от номинирания (CV с приложения, доказващи постиженията на студента/ката; видеовизитка или презентация). Право да бъдат номинирани, имат студентите, които отговарят на следните изисквания: имат разработки или са участвали в научноизследователски, приложни и обществе-

Геновева Гочева

Мария Дафчева

ни дейности от областта, в която се обучават. Приза за специални постижения могат да получават студенти в редовна форма на обучение на образователно-квалификационната степен „бакалавър“ във Философско-историческия факултет на ПУ „Паисий Хилендрски“.

През 2024 г. комисията с председател доц. д-р Валентин Аспарухов разгледа представянето на всеки един от номинираните и след труден избор определи за носител на приза Геновева Гочева, студентка от IV курс на бакалавърската програма „История“, и Мария Дафчева,

студентка от IV курс на бакалавърската програма „Философия“. Наградата, която включваше еднократна стипендия в размер на 500 лева (разделена между двете отличени студентки) и книги, бе връчена лично от доц. д-р Стойка Пенкова.

➔ От стр. 10

нето на пейзажа. Проф. Чолакова влиза в полемика с установената в науката гледна точка, че първоначално пейзажът се появява в ренесансовата живопис. Опирайки се на значителна литературна емпирия, изследователката убедително доказва тезата си, че още преди появата на първите теоретични и живописни ренесансови свидетелства именно поезията е тази, която огласява ренесансовия светоусет към природата (напр. в Пустите поля на Петрарка). Другата важна констатация е, че в пейзажната система езерото все още не е открило своето образно основание, а съществува само като един от пейзажните елементи.

По-нататък изследването разкрива причините, поради които езерото (за разлика от морето) *отсъства* от дисонансния полифонизъм на бароковото изкуство. На първо място, спокойната акватична атмосфера на езерото влиза в противоречие със стремежа към максимално *динамизиране на формата* и постигането на структура, която съчетава *хетерогенни елементи*, или по думите на авторката езерото проявява принципна „инкохерентност с бароковия динамизъм“.

Класицистичната концепция за пейзажа, която се основава на категориалните аспекти на античната красота, представлява одическа апология на природните красоти, в която също липсва участието на субекта като изразител на оценъчна позиция. Пейзажът е дескриптивно отражение на величествената красота, в която *липсва човекът*.

Що се отнася до поетологичните особености на пейзажа в предромантичната естетика, проблемът се разглежда в широкия контекст на британския сциентизъм, под чието влияние езерото напуска света на ужасяващата отвъдност, пречиства се от демонични създания и есхатологични страдания, но също и от божествената чудотворност на Генисарет, за да се превърне през Романтизма в „око на природата“ (Юго). Езерото вече е място на красиви миражи, на спомени и мечтания, на прелестни видения, т. е. на интимно медитативно пространство. Най-сетне в творчеството на предромантиците (Русо, Гьоте) езерото разкрива своя семантичен потенциал, който Романтизмът ще разгърне с такъв неподозиран творчески мащаб, че ще превърне езерото в образна проекция

За новата книга на проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова

на своята метафизична философия.

Според Жоржета Чолакова философският базис на романтичната идея за природата се

поражда от хилозоизма, който е отказ от трансцендентната Другост, от теистичната визия за света, от ортодоксалната християнска максима за надпоставеността на Бога Творец. Всичко съществуващо е живо и притежава собствена душа, затова светът се мисли не като божествено творение, а като самодостатъчна, саморегулираща се система. Оттук и романтическата концепция за зависимостта на пейзажа от човешката душевност, ситуация, при която се творят вторични митове, където символните знаци на природата имат потенциала да означават *едновременно* реалност и иреалност, видимост и невидимост, човешко и божествено, живот и смърт. Именно в процеса на своето конституиране като самостоен образен комплекс езерото (място на контрасти) разкрива своя философско-естетически потенциал да означава целия интенционален спектър на Романтизма. Това обяснява и явлението *романтическа „езеромания“*. Идеята за Романтизма като естетическа революция, с която се ражда нова субектност, авторката увлекателно разкрива чрез финия и задълбочен анализ на поезията на Карел Хинек Маха.

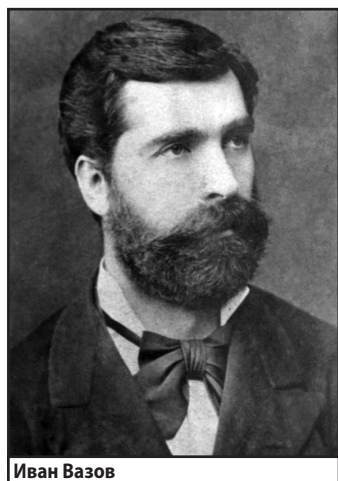
Заключителните текстови пасажии на монографията: *Сънят на езерото и Черното езеро в чешката романтическа поезия*, се явяват естествен завършек на тагмунт opus-a и обобщават резултатите от многопосочните усилия в предходните части. Потвърждава се тезата, че в периода на Късния чешки романтизъм езерният образ се превръща във вътрешен пейзаж, в едно интимизирано пространство на трепети, притаени мечти и сънища – в пейзажен символ на „вътрешния човек“. Убедително е доказана фундаменталната закономерност, че принципното начало на активното участие на езерния символ в поетическата образност се осъществява *паралелно* с раждането на Романтизма. В тази текстова зона монографията достига кулминацията на своята убедителност и оригинален мисловен почерк. Несъмнено изследването на проф. Жоржета Чолакова се явява един *празничен текст* не само за научната общност, но и за всеки, който се интересува от теорията и историята на литературата. Да пожелаем успешно битие на книгата... И приятно четене!

ЩРИХИ ОТ БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ: Първата

Доц. д-р Юлия НИКОЛОВА

Всеизвестно е, че през 1876 г. лейди Емили Странгфорд, поласкана от публикувано Вазово стихотворение, написано в нейна чест, подарява на младия поет медальон, съдържащ два портрета – нейния и на съпруга ѝ.

Историята на този медальон, с някои различни отсенки и тълкувания, е разказвана нееднократно в пресата ни. Снимка на медальона и кратък разказ за него са представени от Катя Зографова в книгата ѝ „Хроника на Вазовия род“. Зографова посочва, че през 1910 г. Вазов подарява медальона на Евгения Марс. В записка, направена десетилетие по-късно, Евгения Марс погрешно изписва, че портретите в него са на лейди Странгфорд и на брат ѝ. Като коригира грешката, Катя Зографова съобщава, че той се пази у наследничка на Евгения Марс. През 2021 г., при откриване на музейна сбирка в с. Петрич (Златишко), посветена на събитията от 1876 г., наследниците на Евгения Марс подаряват ценната реликва в знак на това, че Петрич е едно от селищата, в които известната благодетелка създава една от шестте болници за пострадалите през Априлското въстание и подпомага материално населението – жест, достоен за уважение. Така съвременните потомци отдават почит към лейди Странгфорд и нейното дело.

Иван Вазов

Лейди Странгфорд

И въпреки че винаги се говори за медальона като жест към Вазов, той не се осмисля и оценява като литературна награда, а по-скоро като скъп спомен от лейди Странгфорд.

С други очи гледат на събитието съвременниците на поета. Във възрожденската публицистика той е тълкуван като поклон пред творческата дарба на младия творец, автор вече на една стихосбирка. Във вестник „Нова България“ са публикувани съобщение (бр. 54 от 1876 г.) и обширна статия (бр. 55 от 1876 г.), като изрично е подчертано, че „тази му първа награда ... е знак на неговата отлична способност по тази част на изящност“. Възхвалата и преклонението са отправени не толкова към благодетелката, въпреки че ѝ е отделено нужното внимание, колкото към поета.

Причината за постепенното изместване на акцента от Вазов към лейди Странгфорд и към изображенията в медальона е свързана с дълбокото уважение към стореното от нея и съпруга ѝ. Дължи се и на изключителната скромност на поета, който се опитва веднага да тушира възторжените отзиви на почитателите си, пророчески видели в негово лице раждането на един изключително талантлив творец.

Всъщност Вазов публикува две стихотворения, посветени на лейди Странгфорд, в цариградския вестник „Напредък“. След първото – „Приветствие на Леди Странгфорд“, е означено: „Сопот, 2 дек. 1875“. Второто, под заглавие „За нашата благодетелка“, е отпечатано близо година по-късно (при пристигането на лейди Странгфорд в Цариград), а в края му е отбелязано: „Драгоево [до Букурещ], 19 окт. 1876“. И в двете стихотворения се изразява мисълта, че лейди Странгфорд е продължителка на делото на покойния си съпруг –

Медальонът на лейди Странгфорд, дарен на Вазов заради творбата му, написана в нейна чест при пристигането ѝ в България през 1876 г., се възприема като мил моментен жест при пряка среща между двамата. Но във възрожденската публицистика се появяват отзиви, които го приемат като първа литературна награда. Като отрича пряка среща, в статия и в съобщение възрожденецът Д. Коцов твърди, че е поръчан специално за поета, направен в Цариград и изпратен до Румъния, където по това време се е намирал Иван Вазов.

лорд Пърси Странгфорд, дългогодишен дипломат в английското консулство в Цариград, радетел и на идеята за независимост на българската църква, починал през 1869 г. на 42-годишна възраст.

В първото от тях поетът изповядва:

*Той пръв милостиво
погледна към нас*

.....

*Ний народ сме скромни,
не можем вдига
за неговият спомен
паметник огромен
от бронза сега.*

*Но в гърди ви траят
горещи сърца
кои не забравят
тия, що ни правят
добро на света.*

Второто е с по-силен акцент върху делото на лейди Странгфорд („пълна с чувства благородни / идеш ни на помощ днес“), но отново е подчертано:

*На Странгорда наш делото
ти прегърна със любов,
ти обади ни се в злото,
чу печалния ни зов.*

В останата през 1921 г. бележка освен неточността на заглавието на творбата Евгения Марс допуска и друга грешка, която прави жеста на английската благородничка изключително сантиментален: „Като се срещнала с Иван Вазов, откачила го (медальона, б.м. – Ю. Н.) и го дала в знак на благодарност за посветеното ѝ стихотворение „На Леди Странгфорд“...“. Тази сцена на дарителския жест и до днес вълнува въображението. И ни се иска точно тя да остане завинаги в мислите и в сърцата ни.

Всъщност Иван Вазов не се е срещнал лично с лейди Странгфорд. По времето, когато през октомври 1876 г. тя се озовава на българска земя, Вазов е в Букурещ. Престоят на лейди Странгфорд трае само няколко месеца – до април 1877 г. Пристигайки най-напред в Пловдив, тя веднага се отправя за Батак, а в продължение на останалото време посещава около 60 селища от Южна България, пострадали при потушаването на Априлското въстание.

Лейди Странгфорд е принудена да напусне набързо България по здравословни причини. „Строгостта на климата и разклатеното ми вече здраве ме заставят да напусна, което правя съвсем против волята си ...“ – изповядва тя в писмо, с което се извинява за незапното си тръгване. То е публикувано в бр. 18 на сп. „Зорница“ от 14/26 април 1877 г. В него отбелязва: „Ако Вий дължите много на английския народ, на неговото съчувствие, на неговата щедрост и на неговото богато благодаяние, то аз му дължа един двоен дълг от признателност: първо, за всичката помощ, която даде на Вас, моите приятели, и второ – за това, че ме остави аз сама да донеса тая помощ. Вий знаете, ако мога тъй да се изразя, всеки грош, който похарчих за Вас, премина през сърцето ми. Аз съм ви обичала от шестнадесет години насам, за любовта на мъжа ми, и единственият светъл лъч на моя вдовски живот е било делото, което аз бидох повикана да извърша помежду Ви [...] Аз благодаря от дълбочината на сърцето си за добрината, що показахте към мене, за труда, що сторихте да ме посрещнете, и за горещо сърдечния прием, що ми направихте в Пловдив, Карлово, Сопот, Панагюрище

литературна награда на Иван Вазов

и други места“. То завършва и с точна датировка и подпис: „Пловдив 4/16 април 1877, Виконтеса Странгфорд“.

Вазов получава медальон от лейди Странгфорд два месеца след пристигането ѝ в българските земи. В бр. 54 на в. „Нова България“ от 17 декември 1876 г. има съобщение от Димитър Д. Коцов, в което е отбелязано: „Нашият млад поет г. Вазов са е удостоил да получи тия дни за награда на отличната си поетическа дарба златен (сребърен, б.м. – Ю. Н.) медальон, проведен нему от познатата на читателите ни благородна англичанка Леди Странгфорд. Тая образована и благородна българофилка благоволила да награди нашия поет за своето към нея поетически приветливо творение, напечатано наскоро у издателя в Цариград български вестник „Напредък“. Когато един българин, познайник на милостивата към злочестия ни народ и благородна Г-жа, превел и представил поклоненото ней стихотворение, тя се обрадва и изведнъж поръчала да се изработи един медальон с нейния образ, наедно с образа на покойния ѝ съпруг Странгфорда. До път ние ще поговорим повече върху тая награда“.

В следващия брой на вестника Димитър Коцов (плевенчанин, възпитаник на Габровското училище, живял сред българската емиграция в Румъния, учител, а след Освобождението – поддиректор на Народната библиотека в София и др.), явно изкушен от магията на словото, продължава своя разказ за Вазовата награда. Материалът му, публикуван на цялата първа страница на вестника, завършва с подпис „Д. Ц. Коцов, Гюргево, 23 дек. 1876“. Прекланяйки се пред таланта на своя съотечественик (по-млад от него с двадесет и три години), с когото явно се е запознал като емигрант в Румъния, Коцов упреква българите, че не умеят да оценят достойните за възхвала сънародници. „Само ще споменем тука – пише той, – че и у нас съществуват Шекспировци, Дантевци, Гетевци, Декартовци, Жан-Жак Русовци и пр., с които се гордеят другите националности. Ако техните потомци с уважение са покланят на техните изящни творения, то и ние имаме пълно право да са покланяме пред изящните творения на нашите гениални творци. Но правим ли го? За нас нашето е сè лоше и нехилито, а чуждото добро и похвално, когато ние първо трябва да уважаваме своето, та тъй да имаме понятие от уважение към чуждото. Но, както и да е, нека за сега прикажем относително за поетическата дарба на един наш младеж. Думата ни е за г. Ив. Вазов, който, тъй да кажем, по своята поетическа живост и гений надминува сичките току-речи до сега познати у нас поети. Той умее да схваща великолепните и изящни страни на въображението. С неговите отлични стихове са е красила и „Нова България“ – у няколко от предишните броеве читателите ни са видели стиховете с подпис Пейчин и вярваме, че секи му са е усладило прочитането им. ...Земете напр. наскоро печатаната книжка „Пряпорец и гусла“ и ще видите какви хубави нагласени стихосложения има в нея.“

Следва отново подробно описание на историята с дарителския жест на лейди Странгфорд. От него става ясно, че английската благородничка се запознава с творбата на Вазов при пристигането си в Пловдив: „Това негово творение (на Вазов, б.м. – Ю. Н.) било преведено на английски език и прочетено на благородната Леди Странгфорд при нейното тържествено дочакване от нашите сънародници в Пловдив. Очарована ... милостивата и добрата англичанка помолила присъстващите да я запознаят с този даровит поет, като казала: „Желая, г-да, да се запозная с този мой непознат приятел. Кажете ми, моля, кой е и къде живее той?“.

Въпросът на лейди Странгфорд е последван от отговор, че подобно на мнозина българи, авторът на творбата е скиталец в чужбина: „Следователно, благородна госпожо, с жалост сме принудени да Ви навестим, че и този наш българин е далеч прогонен, [...] той се намира сега в престолния румънски град Букурещ, дето оплаква горчивата съдба на нашето до вчера прекрасно и сега разорено отечество [...] Да, благородна госпожо, което подир малко и Вие ще да гледате с очите си ...“.

Димитър Коцов завършва текста си с информация, че лейди

Странгфорд поръчва в Цариград да бъде направен специален сребърен медальон. И продължава авторът: „...този дар пристигна тука през деня си от Цариград и нашият млад поет го прие с голяма благодарност“.

От публикувания материал във в. „Нова България“, направен по време на случващото се събитие, става ясно, че Вазов не се е срещал лично с лейди Странгфорд. Запознанството ѝ с Вазовата творба става в Пловдив, а той по това време е в изгнание, далеч от отечеството си. Медальона поетът получава два месеца по-късно от случката, станала в Пловдив. Димитър Коцов пише, че медальонът е специална поръчка, изработен е в Цариград и е предназначен единствено за Вазов, т.е. не е носен от лейди Странгфорд. Изпратен е до Вазов от Цариград в Букурещ. Дори може да се посочи и времето на получаването – в навечерието на Коледа. В статията си, писана в Гюргево на 23 декември 1876 г., Коцов е отбелязал: „Този дар пристигна тука през деня си от Цариград и нашият поет го прие с голяма благодарност“.

Точно в този контекст в посоченото досега са и заключителните думи на Коцов, че това е първото голямо признание на Вазовия талант: „С тази награда благородната англичанка въздига монумент на незабвеност, както в сърцето на заслужившия тази чест поет, така и в сърцето на целия български народ, който знае високо да цени подобна награда. А доколкото за даровития наш поет, аз му честият от душа и сърце тази му първа награда, която е знак на неговата отлична способност по тази част на изящността“.

Ако се върнем към съобщеното в двата материала, публикувани във в. „Нова България“, става ясно, че лейди Странгфорд успява да разбере казаното в творбата благодарение на направен превод на английски език (вероятно устен), но името на преводача не е посочено. В тях е посочено само, че „...един българин, познайник на милостивата към злочестия ни народ и благородна Г-жа, превел и представил поклоненото ней стихотворение“ и че „...това негово творение (на Вазов, б.м. – Ю. Н.) било преведено на английски език и прочетено на благородната Леди Странгфорд при нейното тържествено дочакване от нашите сънародници в Пловдив“.

Без да имаме точни данни, можем да предположим, че този жест е направен със съдействието на Джеймс Франклин Кларк и осъществен от негов ученик. За Джеймс Кларк се знае, че от 1859 г. е мисионер в Пловдив, основател е на Американския богословски колеж, а по време на Априлското въстание е първият чужденец, посетил разрушените български селища и съставил списъци на жертвите и разрушенията. В продължение на шест месеца (от 28 август 1876 г. до 1 март 1877 г.) той работи като координатор при разпределянето и разнасянето на помощи на пострадалите в Пловдивска област, предоставени от два фонда: Централния благотворителен фонд в България със седалище в Цариград и тоя на лейди Странгфорд. Знае се също, че по препоръка на Джеймс Кларк неин преводач и секретар става ученикът му Вълко Шопов. По-късно пак по препоръка на Кларк той е едно от момчетата, които лейди Странгфорд отвежда в Лондон да продължат образованието си в областта на естествените науки. Когато Вълко Шопов напуска Лондон, в знак на приятелство лейди Странгфорд му подарява хербария си, изработен в периода 1843 – 1846 г., когато тя пътува с корабите на баща си – контраадмирал сър Френсис Бофор, из Ориента. След завръщането си Вълко Шопов става учител, а в периода май 1906 – април 1908 г. е кмет на Пловдив. Той е същият, когото Алеко Константинов среща на Чикагското изложение и споменава за него в пътеписа си „До Чикаго и назад“. Мълвата твърди, че симпатиите на лейди Странгфорд към младия ѝ преводач са причина да се върне след няколко години отново в Пловдив. Завинаги в Пловдив остава и бюрото ѝ, което тя е ползвала при мисията си още от 1876 г.

Материалите, публикувани във възрожденския печат, са безспорно по-точната версия от митологизирани разкази, свързани с медальона на лейди Странгфорд. Потвърждава го и отговорът на

Испанистите от университета бяха наградени от Сдружението на испаноговорещите журналисти със специалното отличие „Обединител на култури“

На официална церемония, проведена на 12.12.2024 г. в гр. София, бяха връчени ежегодните награди на Сдружението на испаноговорещите журналисти в България „Светове и цветове“. Секцията по испански език към Катедрата по романистика и германистика на ПУ „Паисий Хилендарски“ бе удостоена със специалното отличие „Обединител на култури“ заради огромния брой обучавани студенти в Пловдивския университет и последователното задълбочаване на сътрудничеството с испаноезичния свят.

„В днешния свят, който е може би по-разделен от всякога, получаването на такова отличие е привилегия и огромно удовлетворение за нас, защото именно езиците и културите са тези, които ни обединяват и сплотяват. Посвещаваме тази награда на човека, който ни създаде като екип – основателя на Секцията по испански език проф. д.ф.н. Иван Кънчев.“

Секция по испански език

Испанистите от Пловдивския университет след получаването на наградата

Проф. Иван Кънчев е роден и израснал в Аржентина, прекарал младежките и зрелите си години между България, Испания и Латинска Америка. С мисъл, вперена във вселената на испанския език, с устрем към знанието и копнеж за споделяне на всяко откритие със съратници и последователи.

Дългогодишен емблематичен преподавател по фонетика и фонология и морфология на испанския език, разгърнал научните си интереси и в хоризонта на общото и съпоставителното езикознание, както и на чуждоезиковото обучение, добил международна слава с изследванията си върху сефарадския говор и литература.

Ръководител на тогавашната Катедра по иберо-романски филологии (1984 – 1995 г.) и заместник-декан на Факултета по класически и нови филологии (от 1983 до 1988 г.). Радетел за откриването на специалността „Португалска филология“ към катедрата през 1992 г.

Лектор по български език в Мадридския автономен университет и в Университета „Комплутенсе“. Гост професор и в други висши училища в Испания, Австрия, Куба, Финландия и Израел.

Член-кореспондент на Испанската кралска академия, член на

Проф. д.ф.н. Иван Кънчев

Международната асоциация на испанистите и на Европейската асоциация на преподавателите по испански език.

Носител на високи отличия за своя принос за науката и обществото, сред които българския орден „Св. св. Кирил и Методий“ – II степен, испанския орден „Кралица Исабел Католическа“ и венецуелския орден „Андрес Бельо“. Удостоен с Почетен знак със синя лента на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в знак на признание за цялостното му дело и заслуги за развитието на специалността „Испанска филология“ и на Факултета по класически и нови филологии.

Забележителен учен, проправил ново русло в езикознанието – динамичния структурализъм, зави-наги свързан с неговата личност. Магнетичен оратор с класа, остроумие и искряща жизненост. Мъдър, благ и вдъхновяващ учител, създавал истинска школа и насърчил поколения специалисти в областта на лингвистиката. С чистосърдечен възторг от науката, с вяра в творческото начало и вечно разтворени обятия за младите.

Текстът за проф. д.ф.н. Иван Кънчев е публикуван в негова памет на сайта на Софийския университет.

➔ От стр. 13

Първата литературна награда...

самия Вазов, публикуван в бр.

58 от 6 януари 1877 г. на в. „Нова България“. Той изрично подчертава, че сувенирът не е получен лично, а му е изпратен. Писмото му до редакцията на вестника разкрива и високата нравственост на поета, опитващ да смекчи хвалебствените думи, казани от Димитър Коцов:

„В 54-ий брой (всъщност вж бр. 54 и 55, б.м. – Ю. Н.) на почитаемия ви лист – пише Вазов – аз прочетох една доста дължка статия, в която авторът, като заема повод от сувенира, пратен мене от Леди Странфорд, намерил за добро да занимае с моята скромна личност читателите, като й приписува качества и преимущества, които никога не съм имал, нито мога да имам претенция да притежавам. Аз напълно оценявам дружеските чувства на Автора към мене, що са въодушевявали и неговото чисто намерение да ма насърчи, за което му благодаря искрено. Но мисля, че, както имам право да опровергавам злонамерените и несправедливи укори, които биха се явили срещу мене, така също скромността ми заповядва да отблъсна всичките незаслужени и прекалени хвалби, които би

имале за предмет личността ми, от каквито чувства и да са биле вдъхнати.

Прочее, между другото, аз съжалявам почитаемия автор за увлечението му, дето прави сравнение с оние гениални мъже, които са гордост на човечеството и на които имената трябва да произнасяме с благоговение, мене, казвам, който при тяхното величие съм малък и незначителен, както е бледата звездичка при заслепителното сияние на слънцето. Като правя това признание, аз вярвам, че изпълнявам една дължност не само към мене си, но и спрямо уважаемата публика, която праведно би претълкувала неблагоприятно мълчанието ми в тоя случай.

Приемете, моля Ви, уверението на моето почитание към Вас. Букурещ, 26 декември 1876. И. Вазов“.

Така скромността на поета и времето залихват прозрение-то на Вазовите съвременници. Медальонът, приет преди всичко като куртоазен акт на внимание от страна на английската благородничка, и до днес не се оценява и осмисля като първа литературна награда. Но в пророческия смисъл на думата той е точно това.

Клубът по психология: вдъхновение и развитие за студентската общност

Клубът по психология към Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ е създаден през 2021 година като съвместна инициатива на деканското ръководство и студентите под менторството на проф. д.пс.н. Майяна Митевска. От самото начало той се утвърждава като вдъхновяваща и обединяваща платформа за студентската общност. Основната цел на клуба е да създаде пространство за обмен на знания и опит между студентите по психология и професионалисти в сферата, като същевременно изгражда устойчива академична мрежа.

През първата година, когато клубът функционираше предимно онлайн, под ръководството на първия му председател бяха организирани ключови събития, които положили основите за неговото развитие. От 2022 година под динамичното и визионерско ръководство на Доротея Димова дейността на клуба значително

Лекцията на Тодор Тодоров приключи с бурни аплодисменти

се разшири. Организирани бяха над 20 събития, сред които гостувания на изтъкнати специалисти, като Тодор Тодоров с лекцията „Криминална психология: история, специфика и реализация“ и Мадлен Алгафари с представянето на „Психотелесна терапия“. Тези инициативи затвърдиха репутацията на Клуба като средище за обогатяване на знания и изграждане на професионални умения.

Членовете на клуба с Мадлен Алгафари

Академичната 2022/2023 година отбеляза нови върхове в дейността на клуба. Редовните срещи и уъркшопи насърчаваха изграждането на приятелства и обмен на ценен опит. Сред най-значимите моменти бяха участието на членовете в юбилейната международна научна конференция по случай 30-годишнината на специалността „Психология“ във Велико Търново, посещението на Висшето военноморско училище и участието в XXII Международна конференция „Приложна психология – възможности и перспективи“. Особен интерес предизвика уъркшопът на доц. д-р Красимир Иванов на тема „Интегративен модел на консултиране в клинична практика“.

През академичната 2023/2024 година клубът организира първия интегриран конкурс за решаване на междудисциплинарен казус. Финалът, проведен на 26 април 2024 г., бе част от проекта ДУЕкоС, ръководен от проф. д.пс.н. М. Митевска, с участието на Института по роботика към БАН.

Днес Клубът по психология продължава да бъде източник на вдъхновение, творчество и професионално развитие, утвърждавайки се като неизменна част от академичния живот на студентите по психология. Подробности за събитията и дейностите на клуба можете да намерите в социалните мрежи:

Facebook: <https://www.facebook.com/psychologyclubpu>

YouTube: [YouTube канал на Клуба](#).

Среща разговор с д-р Неделя Щонова на тема „Детерминанти на здравето“

Излизането от зоната на комфорт удължава живота

Начинът на живот има най-голям принос сред детерминантите на здравето, докато медицинските грижи имат много по-слабо влияние. В това е убедена популярната телевизионна водеща д-р Неделя Щонова, невролог и психотерапевт. На среща в Пловдивския университет тя очерта компонентите на здравето, сред които са още генетиката, храненето и околната среда.

Стресът може да разрушава, но и да мобилизира, отбеляза Щонова. Тя сподели още, че излизането от зоната на комфорт активизира гените на дълголетието. Д-р Щонова е убедена, че всички имаме огромен вроден потенциал, на който понякога пречим със самодеструктивно поведение и вътрешен негативизъм.

Вече четвърт век Неделя Щонова налага стандарти в здравната

Д-р Неделя Щонова

Момент от срещата в 6. аудитория

журналистика. Нейното гостуване постави началото на поредицата от събития, посветени на 30-годишнината от основаването на специалността „Педагогика на обучението по физическото възпитание“ към Биологическия факултет. Лекцията, организирана в партньорство с Клуба на спортиста „Олимпиаец“, привлече десетки студенти и гости, заинтригувани от темата на дискусиата.

АНАЛИЗ

Похвално слово за Иоан Кръстител

**Ева-Йоана СТАМАТОВА, I курс,
спец. „Българска филология“**

Иоан Кръстител е единственият пророк, който се намира на границата между Стария и Новия завет. Той е предзнаменование, предвестник (предтеча) за идването на Спасителя на земята – „Ето, аз пращам пред лицето ти моя ангел, който ще приготви твоя път пред тебе“ (Мат. 11:10). Наречен е Кръстител, защото е призван с благодарта да кръсти Божия син във водите на река Йордан. Неслучайно Исус казва за него „...между родените от жени не се е явил по-голям от Иоана“ (Мат. 11:11). Освен пророк той е и аскет, отшелник, отказал се от всичко земно, бродещ в пустинята с учениците си, които приканва също да се отдадат на смирение и пост. Неговият живот със своята предопределеност, както и учението на светеца се превръщат в основен християнски модел и първообраз на отшелническата святост.

Вероятно поради тази причина похвалното слово от Климент Охридски, посветено на пророка, се отличава от останалите произведения на книжовника в този жанр с една особена драматична образност, в която светлинната символика отново разкрива необхватността на божествената светлина, свръхестествената ѝ природа и бледото отражение в очите на подражанието, на богопознанието. Тази богословско-философска творба, изградена посредством диалогичността, с майсторско ораторство разкрива основната християнска догматика. За греха, покаянието и изкуплението, за преходното и вечното и за самото встъпване в християнството – тайнството на кръщението, посвещаването в Христовата вяра и свидетелството, че това е религия не на царете, а на бедняка, на този, който чрез нея открива смисъл дори и в материалния недоимък.

Примери за това схващане могат да се намерят в десетки стихове от Библията: „Не си събирайте скровища на земята, дето ги яде молец и ръжда, и дето крадци подкопават и крадат“ (Мат. 6:19); „[...] защото каква полза за човека, ако придобие цял свят, а повреди душата си?“ (Мат. 16:26); „Истина ви казвам: Мъчно ще влезе богат в небесното царство. [...] По-лесно е камила да мине през иглени уши, отколкото богат да влезе в Божието царство“ (Мат. 23-24).

В похвалното слово то е обвързано и с друго основно християнско разбиране за диспропорционалността на света – че големият трябва да се сниши до малък и че малкият е вече голям в своята кроткост и скромност. С думите: „Но по-големият между вас да ви бъде слуга“ (Мат. 23:11), Исус учи човек да не превъзнася себе си, за да не бъде унижен. Защото само смиреният може да се отърси от привичните за човека пороци като алчност, горделивост и себелюбие и да се отдаде на духовно единение с Бога. В творбата на Климент Исус казва на Иоан: „Ако аз не бъда кръстен от тебе, то никога земен цар не ще приеме кръщение от беден свещеник“. Това подчертава идеята за откръщане от материалността, от социалната йерархия, защото друг е небесният строй – там богат е този, който не е имал какво да загуби приживе: „Царството небесно прилича на имане, скрито в нива, което човек намери и укри, и от радост за него отива, та продава всичко що има, и купува тази нива“ (Мат. 13:44). Използвани са и множество изразни средства, които подсилват страха и почудата на пророка – реторичните въпроси, натоварени с хиперболи и засилващи драматичността на библиейската сцена, тази невместима божествена сила в скромния

образ на покаялия се: „Но кои грехове искаш да измиеш, когато си безгрешен по природа?“, „Небесните и земните предели не могат да те вместят, та как река Йордан ще те вмести?“, „От какво се нуждаеш, Владико, та слезе в тоя беден образ – ти, пред когото от страх трепери и изчезва всичко?“. Среща се и характерната за Климент светлинна символика, с което се прославя *троичната безначална светлина*: „Кой ли е видял някога да бъде осветяван от слънцето оня, който със светлината си осветява всичко“; „От тебе, дарителю на светлината, всичко се просветлява“; „Аз съм като лъч, който осветява малко място, а той озарява с божествена светлина всичко“.

Ключови са и думите на Предтечата, отправени към Христос: „Дали не ще отпадна от второто осиновяване, простреля недостойна ръка към вечно съществуващия и към безсмъртния живот, както Адам някога простреля ръка към дървото, което дава знание“. Подтикнат от своето любопитство, първият човек престава единствената забрана на Бог, за което бива наказан – той е разсиновен, изхвърлен от „бащиния“ дом и принуден да скита

по земята без опека на Баща си. Адам вече е обречен да не чува Божиите наставления и се дава началото на живот, в който той и неговото потомство ще търпят последиците от решенията на свободната си воля, от поемането по кривите линии въпреки изначално предначертания за тях прав път. Поколения по-късно Иоан разговаря отново с Бог и се надява да не го загуби повторно, да не загуби благодарта и милостта, която той проявява за втори път към цветците, докосвайки ги до Словоето му.

Неслучайно се правят множество препратки към създаването на Адам, за да се подчертае за омърсените дух и тяло след греховното начало на смъртния живот: „Навеждаш се под създадени от пръст ръце и запояваш – моята нечиста ръка да

докосне твоето теме [...]“. От цитата „Кой е видял някога създателя да измолва очистване от оня, който е от кал?“ разбираме, че човек е грешен от самото си създаване. Дори калта, от която е направен, символично се обвързва с несъвършенството, с вродената нечистота, която човек трябва да очисти чрез кръщението.

А какво е кръщението всъщност? Според християните това е обновление: „...събличайки вехтия човек заедно с делата му [...] и обличайки се в новия човек чрез кръщението, т.е. в Христа“. А защо духовното обновление се случва именно чрез водата? На иврит думата „вода“ има буквена сходност с думите за „небе“, „изкупление“ и „пречистване“. Водата отразява небесната шир, където се намира и Божието царство, надвесило се над кръщаваните. Всеки вярващ се стреми да го достигне, като отмие греховете си именно в неговото отражение. „Вода“ и „грях“ са свързани и в основния библиейски сюжет за Потопа – новия свят, удавените грешници и избавлението на праведните чрез Ноевия ковчег.

Кръщението доказва, че основният смисъл в християнството е покаянието. Това е единствената религия, в която Бог приема тленна форма, за да даде пример, да покаже, че пътят към него е чрез отхвърлянето на земните страсти и чрез необходимата изповед на човека първо – изправен пред самия себе си. Това е единственият начин, чрез който и човек ще познае Бога, като го приеме в себе си. Второто лице на Бог е спасение: „...защото дой-

Кръщение Господне

Отборът на Пловдивския университет за втори път спечели националните кръгове на най-престижното международно състезание по право

За втора поредна година отборът на Пловдивския университет спечели националните кръгове на най-престижното международно състезание по право, което е на името на знаменития съдия към Международния съд на ООН Филип Джесъп. Макар че от миналогодишния отбор остана само Вяра Трифонова, новите участници – Мирослава Боева, Евгений Караланов, Христиан Христозов и Миглена Богданова, отново под ръководството на треньорите Антоний Гатов и Тодор Рогошев, затвърдиха постигнатия успех.

Отборите на Пловдивския университет и на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ ще представят България на международните кръгове във Вашингтон, САЩ. Състезанието води началото си от 1960 година в Харвард, когато два отбора си съперничат като част от обучението на студенти юристи, първите шампиони са обявени през 1963 г., а неамерикански отбори участват от 1968 г. Идеята за създаването му принадлежи на двама тогавашни преподаватели по международно публично право в университета – Ричард Бакстър и неговия асистент Стивън Швобел, които решили да го кръстят на американския представител в състава на Международния съд към ООН. Както проф. Швобел казва в една своя реч, „...по ирония на съдбата тогава нито аз, нито Бакстър предполагахме, че един ден и ние ще служим в Международния съд.“ Състезанието, чието пълно име е *Philip C. Jessup International Law Moot Court Competition*, представлява симулация на съдебен процес пред същия съд, като в него участват отбори от най-престижните университети в света, представители на повече от 100 държави. Отборът на Пловдивския университет участва в състезанието от 2014 г. и през това време са спечелени

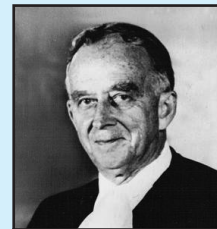

немалко награди, но за първи път е национален шампион през 2024 г. Ето какво казват нашите представители за своя нов успех: „Тазгодишните кръгове не бяха победа само за нас, а за всички отбори, които участваха. По всеобщо мнение това бяха най-ожесточените и най-качествените кръгове, на които България е ставала свидетел. Вечерта на обявяването всички трепереха, за да разберат кой продължава към финала и международните кръгове. Виждайки точките си, осъзнаваме, че всичко е било с много малки разлики.“

Поздравления за отборите от Бургаския свободен университет, Нов български университет, Университета по национално и световно стопанство и разбира се, от Софийския университет, които спечелиха и наградата за най-добри писмени защиты. Поздравления и на Калина Славова от СУ, която заслужено грабна наградата за най-добър говорител“.

Кой е Филип Джесъп

Завършва право в Йейл, а по-късно получава докторска степен от Колумбийския университет, където започва да преподава. По време на Първата световна война Джесъп е изпратен на фронта във Франция и сблъсквайки се с ужасите на войната, се зарича да работи за утвърждаването на мира чрез дипломатия. През следващите години той става посланик, представител на САЩ в ООН, изпълнявал е дипломатически мисии и е водил преговори. През 1950 г. Джесъп бил съветник на американския Държавен департамент по въпросите на политиката спрямо Китай. След като там се установява комунистически режим, сенаторът Джоузеф Маккарти обвинил Джесъп, че е издал държавни тайни на Китай и че тайно подкрепя комунизма. Твърденията на Маккарти сериозно вредят на репутацията и кариерата на Джесъп. Затова той напуска дипломатическите си постове, въпреки че се ползва с доверието на президента Хари Труман, и се заема да очисти името си от тези клевети. След като Джон Ф. Кенеди става президент, Държавният департамент одобрява назначаването на Джесъп за американски представител в Международния съд на ООН в Хага, пост, който заема от 1961 до 1970 г. След завръщането си от Нидерландия Джесъп заема редица академични позиции в Юридическия факултет на Университета на Джорджия, Колумбийския университет и колежа „Уелсли“.

Филип Джесъп

Похвално слово за Иоан Кръстител

➔ От стр. 16

дох да удавя в тези змията, която в древността прелъсти твоя прародител“. Месията слиза на земята, за да възкръсне, да разкрие на вярващите, че дори и най-низвергнатите долу имат място в небесното царство, стига да следват неговата повеля: „Нека се украсим с добри дела; да се въоръжим с пост против противника-враг; да се надпреварваме в обич един към друг“. Библейската сцена на кръщението обединява в себе си всички християнски принципи и главната роля, отредена на Иоан Кръстител, оправдава високата почит към него. Като предвестник на Божия спасител той се превръща в проводник на същите идеи, които Иисус проповядва на учениците си. Климентовата творба става обект на интерпретации от философи и богослови, а в края ѝ, когато книжовникът отправя пламенна молитва и призив към всички христоловци, тя се превръща и в наръчник на миряните за един добър и благочестив живот.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гергана Иванова. Предпечат: Георги Ташков

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24

Студенти англицисти от ПУ с отличия в

Преп. Мила СТАВРЕВА, катедра „Английска филология“

Новата година започна с признание за трима студенти от Филологическия факултет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. На 15.01.2025 г. бяха обявени победителите в конкурса за превод на поезия „Проф. Владимир Филипов“, организиран от Фондация „Университетска англицистика и американистика“ (ФУАА) на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Сред двадесет и осемте постъпили за конкурса преводи журито в състав: доц. д-р Мария Пипева, доц. д-р Ангел Игов и Андрей Филипов, присъди първа награда на **Симона Стефанова Станкова**, студентка от четвърти курс, специалност „Лингвистика с информационни технологии (английски език с немски език)“ в Пловдивския университет, за превода на стихотворението „Когато“ от Иван Ланджев. Поощрителни награди за превода на същата творба получиха **Павлина Илиева Вълкова** – трети курс, „Английска филология“, и **Анастасия Стоянова Нешева** – втори курс, „Приложна лингвистика (английски език с немски език)“.

Стихотворението, чийто превод донесе заслужени отличия за нашите студенти, е следното:

Иван Ланджев

КОГАТО

*Винаги когато споменът я споменава,
не казва нищо за началото,
нищо за края,
а за това, което помни тялото,
и само то си знае.
Плътта със всяка скръб се подиграва.
Когато мисълта нахълта в празни часове
и се засели, каже „Няма да напусна“,
памятта се трогва –
не от чувства, а от устни.
Те издигат своя догма
и плътта безгласна уска да се назове.
Познавам тези ловки зверове,
които от ръцете ѝ
в ръцете ми се хвърлят.
Не помня нищо от съветите
на съвестта и на морала мърляв.
Помня другите неща. Не са едно и две.
Когато вечерта се просне и така нататък,
направи ме целомъдрен, Боже,
ала не веднага,
нека допирът се уталожил,
нека суша, нека влага
по гръбнака на тъгата да оставят отпечатък.*

На въпроса кое е било най-голямото предизвикателство при този превод, **Симона** споделя: „Английският е изключително богат и цветен език, но именно тази му особеност направи превода предизвикателство. При превеждането на стихотворението най-трудната част беше да избира точните синоними, които не само да предадат смисъла, но и да запазят емоциите и ритъма на стихотворението. Всяка дума носи различни нюанси, а намирането на правилната беше като сглобяване на пъзел – парченце по парченце, докато накрая всичко се подреди в завършен и въздействащ превод“.

Павлина вярва, че зад хубавия превод стои доза лична връзка с оригинала. Споделя също: „В тази творба открих отражение на моя вече отминала мъка – болката от една несбъдната връзка, от загубата на нещо, което никога не е било мое, но чиято липса тежеше като истинска раздяла. Чрез работата ми върху „Когато“ успях да разгледам собствените си мъки през призмата на чуждите думи. А що се отнася до нейните предизвикателства, творбата би могла да бъде отличен пример в упражненията по „теория на превода“. Богатството на българския език се превърна едновременно в пре-

дизвикателство и възможност при предаването на задушаващото чувство на загуба и копнеж по нещо несбъднато. И макар създаването на подходящ ритъм да се окаже истинска Сизифова задача, вярвам, че финалният резултат е задоволителен“.

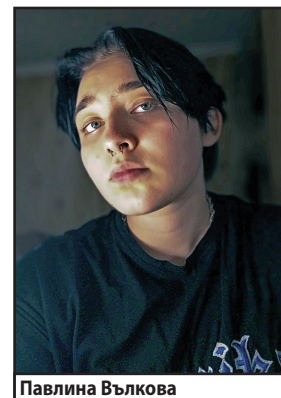
За **Анастасия** най-голямото предизвикателство при превода на стихотворението се състои в това да „...пресъздам емоциите и нюансите на стихотворението на английски, без да изгубя неговата автентичност и дълбочина. Оригиналът е изключително чувствен и богат на смислови пластове, които не могат просто да бъдат „преведени“ – трябваше да открия точните думи, които запазват ритъма и усещането на текста. Преработвах превода няколко пъти, докато постигна най-доброто му звучене“.

Симона Станкова

Анастасия Нешева

Павлина Вълкова

Любопитни са също и причините, подтикнали отличените студенти за избора им на специалност, тъй като те се обучават в три различни бакалавърски програми на Пловдивския университет. **Симона** споделя, че винаги е била „запалена по езиците“, които са „...навсякъде около нас и служат като мост, който свързва хората. Вратичка към света. В същото време исках да науча повече за технологиите и ИТ сферата. Затова избрах специалността „Лингвистика с информационни технологии“ – тя беше перфектната комбинация за мен и целите ми“.

Избора си да следва английска филология, **Павлина** определя като естествено продължение на нейната страст към английския език и литературата. „Още от гимназиалните си години се занимавах активно с дебати и ораторско изкуство на английски език, където постигнах значителни успехи. Именно тези постижения ми показаха, че английският е моето истинско призвание – нещото, което ми позволява да разгърна потенциала си. Димчо Дебелянов нарича Пловдив „едничък дом на моята скръб бездомна“, но за мен Пловдив, и специално ПУ, станаха мястото, където открих чувството за принадлежност, което не успях да намеря в родния си край“. Павлина изразява своята признателност и към катедра „Английска филология“, като допълва, че изборът ѝ е утвърден от „...изключително ниво на преподавателите в катедрата – те са сред най-добрите специалисти в страната и без техните напътствия нямаше да постигна това, което съм днес. Някои от тях продължават да ме вдъхновяват и до днес. В допълнение, присъствието на изключително талантиливи колеги, особено една моя състудентка с впечатляващи постижения в сферата на художествения превод, постоянно ме мотивира да се развивам и да се стремя към повече“.

Фактът, че езиците винаги са ѝ вълнували, предопределя избора на **Анастасия** да следва приложна лингвистика (английски език с немски език). Тя споделя, че мечтае да превежда на английски и немски, за да направи достъпни произведения, които все още не са преведени. Освен това иска да усъвършенства немския език, който е изучавала в гимназията, и да го овладее на професионално ниво. „Тази специалност ми дава знания и практика, които ми помагат да се развивам“, споделя тя.

След този заслужен успех обръщаме поглед и към бъдещето на студентите и как си представят ролята на превода в живота си оттук нататък. Според **Симона** „...преводът се случва навсякъде около нас. Дори мисловно, когато видим нещо на английски, ние го превеждаме автоматично. Има толкова много информация за

национален конкурс за превод на поезия

света, достъпна предимно на английски – цели потоци от знания, които всеки любопитен човек несъзнателно си превежда постоянно“. Не пропуска да отдаде значимото на своето образование, като твърди, че „...в университета имам честта да изучавам тънкостите на превода с помощта на наистина отдадени и вдъхновяващи преподаватели, за което съм изключително благодарна. Те ми показваха, че преводът не е просто пренасяне на думи от един език на друг, а истинско изкуство на предаването на смисъл, емоции и културни нюанси“. Що се отнася до бъдещето и професионалния превод, Симона си го представя като интересна работа. „Бих искала да работя в сфера, където преводът е свързан с технологии и медии, защото вярвам, че така мога да комбинирам интересите си и да продължа да се развивам в тази посока.“

За **Павлина** превеждането има ключова роля за опазването на нашата култура и история, като споделя, че това е и една от основните причини да избере тази специалност. За нея „...способността да пренасяш информация по такъв начин, е едно от най-вълшебните неща, които хората могат да правят. Една книга, която ме накара да погледна на превода като на нещо наистина магическо, е *Вавилон* на Ребека Ф. Куонг. Препоръчвам я за всички хора, които са част от това направление“. Павлина може да се похвали и с други постижения: „Вече имам стаж като професионален преводач за Фондация „БЕСТ“, която организира англоезични състезания за български ученици и работи в сътрудничество с програмата *Fulbright* за обмен на американско-български опит. Това ми позволи да се докосна до различни аспекти на превода – от академични текстове до прякото общуване с чужденци. Въпреки че опитът от тези времена е безценен, в бъдеще се надявам работата ми да бъде по-креативно насочена. Мечтата ми е да превеждам художествена литература от български на английски, защото този тип превод ми е „на сърце“, а българската литература заслужава да бъде обект на международно внимание. Чрез превода искам да направя българската култура и история достъпни за световната публика и да продължа традицията на културния обмен“.

Преводът несъмнено е неразделна част и от живота на **Анастасия**, която споделя, че непрекъснато чете както на английски, така и на български език: „Работата с тези два езика ми помага не само да разбирам по-добре чуждите текстове, но и да се изразявам точно на родния си език. За мен преводът е изкуство, което изисква не само технически умения, но и дълбока връзка със самия текст. В бъдеще бих искала да се занимавам както с преподаване, така и с професионален превод. Виждам преводаческата си практика като динамично занимание с основен фокус върху литературни текстове. Бих искала да превеждам автори като Уилям Фокнър, Джеймс Джойс, Джон Стайнбек и други писатели със сложен стил и многопластово повествование. Също така би било вълнуващо да популяризирам непознати за българската аудитория произведения и да допринасям за културния обмен“.

След удоволствието от неколнократен прочит на техните преводи на стихотворението нямаше как да не ги попитам от кого или откъде черпят творческото вдъхновение, така необходимо за изкуството на превода.

За **Симона** личният пример в семейството се оказва от съществено значение: най-голям модел за подражание е майка ѝ, за която споделя, че „...владее английски и немски език и още от малка ми е показвала колко важни са езиците и защо трябва да бъдат част от живота ми. Макар че не е имала достъпа до ресурсите, които имаме днес, нейната любов към езиците я е мотивирала да учи, да търси и никога да не спира да се развива. И е успяла. Тази нейна отдаденост и отношение ме вдъхновяват и до днес както в учене-то, така и в превода“.

Авторът Георги Бърдаров и преводачката Анджеа Родел са двете личности, които са оставили огромна следа в опита на **Павлина** като преводач. Според нея „...няма достатъчно суперлативи в българския и английския, за да опиша Георги Бърдаров. Той беше първият автор, който ми гласува доверие, като ми разреши да превода неговата творба „Аз още броя дните“ за конкурс – жест, който никога няма да забравя. А Анджеа Родел, американка, която е посветила живота си на българската литература, имам удоволствието да срещна по време на лекция в Американския

университет в България (АУБГ), посветена именно на поетическия превод. Нейният забележителен принос към българската литература, включително майсторската ѝ работа по сложните творби на Георги Господинов, с когото заедно спечелиха „Букър“ за романа „Времеубежище“, заслужава повече уважение“.

Любовта към езиците и литературата е това, което вдъхновява **Анастасия** да превежда. Тя вярва, че „...преводът свързва хората и им дава възможност да се разбират по-добре“. Допълва, че има едно стихотворение, което винаги ѝ е правило силно впечатление: „Разхождах се самотен като облак“ от Уилям Уърдсуърт. „Изящството на езика и дълбоката емоция, вложени в него, ме карат да вярвам, че такива произведения трябва да бъдат превеждани на български. Също така намирам вдъхновение в преводачи като Кръстан Дянков – ярък пример за това колко важен е подборът на думи и колко решаващо е да влагаш истинско желание и усет в превода“, завършва тя.

Въпреки че е трудно да се постави точка на толкова интересна и неизчерпаема тема, накрая помолих нашите студенти да завършим разговора със съвет към други, които като тях желаят да се занимават с преводи.

„Ако някой наистина иска да се занимава с превод и усеща, че това е неговото призвание, единственият ми съвет е: направи го, следвай мечтата си!“ беше възторженият отговор на **Симона**, която уточни, че няма такова нещо като „нямам достатъчно знания“, има само „винаги мога да науча повече, за да стана по-добър“. За нея „...преводът е непрекъснат процес на усъвършенстване, и ако обичаш езиците, търсиш нюансите в думите и не спиращ да се учиш, успехът е въпрос на време и постоянство“.

Павлина реши да отбележи „тревожна тенденция“, наблюдавана не само в България, но и в цяла Европа – „...има спад в способността за критическо четене и разбиране, които неизбежно водят до разпространение на анти-интелектуални нагласи. А преводаческото изкуство изисква много повече от пренасянето на думи от един език на друг. Дори когато работим върху привидно прости текстове, като детска литература, е важно да вникнем дълбоко в тях – да усетим нюансите на героите, както и да осмислим цялостното послание на творбата“. Павлина също поставя фокуса върху четенето като неразделна част от преводаческото майсторство, защото то „...обогаत्या езиковите ни познания, разширява културния ни кръгозор и изостря чувствителността ни към тънкостите на езика – особено когато става въпрос за превод на поезия и художествена проза. Истинският преводач е преди всичко запален читател, който с любов и отдаденост се потапя в света на литературата“.

Анастасия също посъветва всеки, който иска да се занимава с преводи, да чете много, „...да бъде любопитен и да експериментира с различна литература, като едновременно разширява езиковите си умения и общата си култура. Превеждайте редовно и не се страхувайте от грешките – те са част от процеса и учат повече, отколкото самите постижения. Важно е също така да се потопите в културата зад езика, за да разбирате не само думите, но и смисъла, който носят“. За финал сподели своето верую: „Добрият преводач не просто предава текста от един език на друг, а улавя неговата дълбочина и пресъздава цялата му емоция и смисъл“.

Като възпитаник на ПУ, настоящ преподавател по английски език към катедра „Английска филология“ и професионален преводач с афинитет към превода на художествена литература, бих искала с свое име, а и от името на колегите от катедрата да изразя огромното възхищение и щастие от постиженията на нашите студенти, от неоспоримия талант и усет към езиците, от и на които превеждат, като споделя цитат на един от най-любимите ми поети и преводачи, Атанас Далчев: „Поезията не е общуване, а приобщаване. Приобщаване към Идеята, Красотата, Истината“. **Симона**, **Павлина** и **Анастасия** съумяват безспорно да ни приобщат към един по-различен и красив свят, чийто образ рисуват в своите преводи. Стойността на техните преводи е неоспорима – невъзможно е да бъдат прочетени само един път, ще се връщаме към тях отново и отново, защото във всеки следващ прочит се откроява нещо ново и още по-завладяващо.

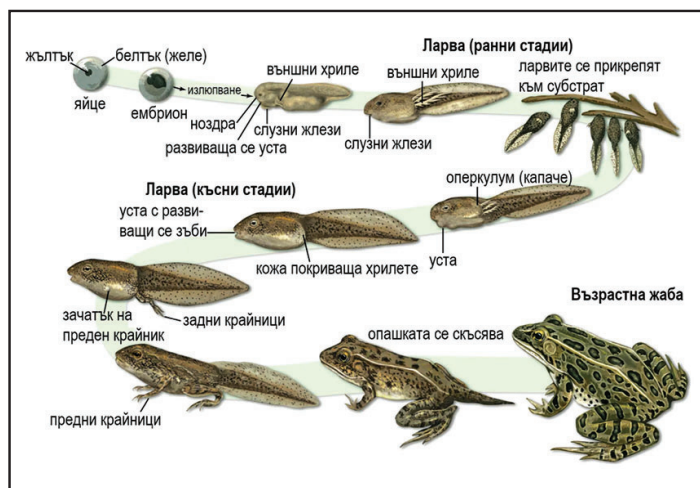
Мистериозният свят на земноводните

Доц. д-р Ивелин МОЛЛОВ

Земноводните са често срещани гръбначни животни, които населяват всички континенти с изключение на Антарктида. Според съвременните схващания земноводните наброяват над 8500 вида, но тази бройка непрекъснато се мени, тъй като се откриват нови видове, правят се ревизии на родове благодарение на навлизането на нови по-модерни генетични и молекулярни методи в таксономията. Най-богати на видове са екваториалните и тропичните райони на Земята. Земноводните показват голямо разнообразие в морфологично и екологично отношение – има видове с големина около 7 мм, както и такива с дължина около 1.5 м. Съществуват както наземни, така и рещици се, дървесни и изцяло водни обитатели. Има видове, които са силно отровни, а някои имат дори прозрачно тяло. Науката, която изучава тези мистериозни създания, се нарича батрахология.

Думата „земноводно“ има гръцки произход и се състои от съставките *amphi* – „двойствен“, и *bios* – „живот“. Този термин отлично описва същността и биологията на тези удивителни създания, тъй като те са единствените гръбначни животни, които преминават през метаморфоза (Фиг. 1) при своето развитие и по-голямата част от видовете се нуждаят от водна среда за завършването на метаморфозата. Освен това земноводните играят важна роля в екосистемите и са важен компонент на биологичното разнообразие. Те са важни биоиндикатори поради своята чувствителност към екологични промени и замърсяване на околната среда. Земноводните са важни за поддържането на екологичното равновесие и играят ключова роля в хранителните мрежи. Те пренасочват енергията от консументите от първи порядък към по-високите нива на хранителната верига, като контролират и популациите на насекоми и други безгръбначни, които могат да бъдат вредители и преносители на болести.

Съвременните земноводни се разделят на три големи таксономични групи – безкраки (Arpoda, Gymnophiona), включващи т. нар. цецилии; опашати (Caudata), включващи саламандри и тритони, и безопащати (Anura), включващи жабите. Първите се срещат само в тропическите и субтропическите области и са предимно почвени животни, а тялото е змиевидно и лишено от крайници, а очите обикновено са полу- или напълно закърнели. Останалите две групи се срещат навсякъде по света и са приспособени към най-разнообразни местообитания.

Фиг. 1. Етапи от метаморфозата при жабите (източник: Encyclopedia Britanica, 2012)

България е сред най-богатите на земноводни организми страни в Европа. Географското положение на страната, разнообразният релеф и сложното палеогеографско и палеоклиматично минало на Балканския полуостров и съседните му земи са причина за това. Досега в България са установени 25 вида земноводни, от които опашати земноводни – 8 вида, и безопащати земноводни – 17 вида. Сравнението между видовото богатство в България и някои страни със съизмерима площ, разположени южно и северно от нея, много ясно показва отдавна известната закономерност за намаляване на видовото разнообразие от юг на север. В Румъния и Полша са установени 18 вида земноводни, в Швеция – 14, а в Норвегия – едва 6 вида.

Съвременният списък на земноводните в България изглежда така:

На 10 януари 2025 г. по покана на Регионалния природонаучен музей – Пловдив, беше изнесена публична лекция в планетариума на музея от доц. д-р Ивелин Моллов на тема „Мистериозният свят на земноводните“.

Клас Земноводни – Amphibia

Подклас Опашати земноводни – Caudata (Urodela)

Семейство Саламандрови – Salamandridae:

Дъждовник – *Salamanca salamandra* (Linnaeus, 1758);
Алпийски тритон – *Ichthyosaura alpestris* (Laurenti, 1768);
Обикновен (малък) тритон – *Lissotriton vulgaris* (Linnaeus, 1758);
Малък тритон на Шмитлер – *Lissotriton schmidleri* (Raxworthy, 1988);
Южен гребенест тритон – *Triturus ivanbureschi* (Amzten et Wielstra, 2013);
Северен гребенест тритон – *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768);
Дунавски гребенест тритон – *Triturus dobrogicus* (Kiritzescu, 1903);
Македонски гребенест тритон – *Triturus macedonicus* (Karaman, 1922).

Подклас Безопащати земноводни (жаби) – Anura (Salientia)

Семейство Кръглоезични – Discoglossidae:

Червенокоремна бумка – *Bombina bombina* (Linnaeus, 1761);
Жълтокоремна бумка – *Bombina variegata* (Linnaeus, 1758).

Семейство Чесновници – Pelobatidae:

Обикновена (Северна) чесновница – *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768);
Сирийска чесновница – *Pelobates syriacus* (Boettger, 1889);
Балканска чесновница – *Pelobates balcanicus* (Karaman, 1928).

Семейство Крастави жаби – Bufonidae:

Кафява крастава жаба – *Bufo bufo* (Linnaeus, 1758);
Зелена крастава жаба – *Bufo viridis* (Laurenti, 1768).

Семейство Дървесници – Hylidae:

Дървесница – *Hyla arborea* complex, вкл. *Hyla arborea* (Linnaeus, 1758) и *Hyla orientalis* (Bedriaga, 1890).

Семейство Водни жаби – Ranidae:

Горска жаба – *Rana dalmatina* (Bonaparte, 1840);
Планинска жаба – *Rana temporaria* (Linnaeus, 1758);
Гръцка жаба – *Rana graeca* (Boulenger, 1891);
Голяма водна жаба – *Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771);
Зелена водна жаба – *Pelophylax esculentus* (Linnaeus, 1758);
Езерна водна жаба – *Pelophylax lessonae* (Camerano, 1882);
Източносредиземноморска водна жаба – *Pelophylax bedriagae* (Camerano, 1882);
Балканска жаба – *Pelophylax kurtmuelleri* (Gayda, 1940).

Присъствието на последния вид все още не е доказано със сигурност, но последните генетични и молекулярни изследвания, правени върху зелените водни жаби в страната, показват, че видът вероятно се среща и в България.

В световен мащаб земноводните са подложени на сериозни заплахи, включително загуба на местообитания, замърсяване, климатични промени и инвазивни видове. Проучванията показват, че повече от една трета от видовете земноводни са застрашени от изчезване, което подчертава значимостта на тяхното опазване. За тази цел са необходими добре подготвени специалисти в областта на екологията, които да провеждат дългосрочни мониторингови програми, които са необходими за по-добро разбиране на динамиката на популациите и факторите, които им влияят. Допълнителните изследвания ще помогнат за евентуалното идентифициране на нови видове и разширяване на знанията за екологичните изисквания на земноводните в страната. На базата на тези данни и консервационни усилия може да се разработят и приложат адекватни мерки за тяхното опазване.

ВТОРА НАГРАДА

Разказ от Мария Христова

РАЗДЕЛ ПРОЗА

Бомбето

– Днес денят е хубав – започна мъжът с бомбето. Денят беше наистина хубав, та дори от най-хубавите. Сутрешното слънце озаряваше цялата поляна, птиците пееха, а листата на дърветата леко потрепваха в такт с музика, известна само на природата. Цареше същинска хармония.

Мъжът с бомбето закричи по поляната бавно и спокойно, въпреки че често имаше неотложна работа. Явно беше на разходка. Срещна той свой приятел. Наричаха го Лаконек. Бяха стари познаници още от годините на войната. Ах, какви страшни времена, но пък нали и това свърши. Нека се върнем на нашите познаници. Лаконек попита мъжа с бомбето как е, защото отдавна не го беше виждал. Смятам, че вече разбрахме, че нашият главен герой наистина е мъж и наистина носи бомбе, та вече ще го наричаме само Бомбето, да не би случайно да ме критикуват, че съм подходил непочтено. Та... Явно Бомбето беше отсъствал дълго време от кръчмата „Двете глави“.

– Ето, на. Разхождам се. Лаконек, приятелю, разболях се – най-после му отговори Бомбето.

– Аххх, много лошо, приятелю! – възкликна Лаконек.

– Ей, на. Лекарят ми забрани да ходя в кръчмата. Каза, че въздухът там бил много лош и не бива да стъпвам изобщо. Също да се разхождам повече и да не работя толкова. Аз така се засмях първоначално, сякаш беше много лоша шега. Ей го, на. Не е. Днес е поредният ден, в който аз не пия и се разхождам. А миша колко? Два... Три. Ами да! Три дена вече, откак ме наказаха по тоя начин. Пазете се, приятелю, да не дойдете и вие на моето.

– Ама господине, та Вие бяхте такъв добър човек! Колко жалко, колко жалко! Аз така се бях притеснил за Вас. Няма Ви в „Двете глави“, нито в „Трите крака“. Очаквах поне във второто да Ви намеря, а то на някаква си и никаква поляна. Моля, простете!

– Ах, Лаконек, стари другарю!

Решиха най-после, че за благо и на двамата е най-добре да прекъснат този разговор и всеки да тръгне по пътя си.

Бомбето така се беше замислил, че даже не обръщаше внимание на цялата магия, която ставаше пред очите му. Как не го видя, и до днес не знам. Под носа му се измъкна собственото му бомбе и тръгна по свой си път. Човекът вече нямаше бомбе. Той вече не можеше да бъде част от обществото. Без своя отличителен белег той беше безгръбначно, безхарактерно мекотело. Та това беше единственото нещо, което го правеше истински човек, достоен за уважение. Беше сякаш Гоголевиат нос. Как човек може да живее без нос? Ами без бомбе?! Той още не беше забелязал липсата, но ние вече трябва да узнаем името му, макар да е напълно излишно, защото без бомбето той нямаше никакви други характеристики. Сякаш с отсъствието на бомбето всичко ценно в него се изпари и той просто се превърна в някаква фигура. Нищо и никакъв работник... Без бомбе. Та името му беше Брак. Брак най-сетне се прибра. Нямаше никакво настроение. Усещаше, че нещо липсва, нещо е забравил. Огледа се. Панталони, обувки, бастунче – тук, тук и тук. „Какво ли ще да липсва?“ – запита се мислено Брак. Браковото настроение продължаваше да е тъй мрачно без някаква видима причина. Огледа се отново, завъртя се у дома и пак не разбра какво го тревожи. Най-после реши да иде до огледалото. Погледна и косата му посивя, сякаш бяха изминали 50 години в рамките на 1 секунда. Кръвта му започна да кипи, косите му се изправиха, а ченето започна да трака в *Cis moll*. Ах, каква симфония. Седя така няколко минути и когато най-после се освести, Брак реши да излезе и да си потърси бомбето. „Не може човек да живее без бомбе. Е, виж, без нос може“ – мислеше си той. Завъртяха му се и други мисли, но те биха отегчили читателя, тъй като се въртяха само около това какво щеше да е да си беше изгубил носа и как

* Мария Христова, която през миналата година се дипломира в специалността „Българска филология“, бе отличена с втора награда за проза в литературния конкурс на вестник „Пловдивски университет“.

той щеше да си спести някоя и друга лоша миризма. Размислите му го докараха до „Двете глави“ – заведението, в което

не беше влизал вече трети ден. Посрещнаха го много тържествено. Той попита своите стари приятели дали са виждали бомбето му. Един от местните пияници посочи някаква врата, която той никога преди не беше забелязвал – магия ли беше, или той просто не се задържаеше достатъчно трезвен, за да огледа добре залата. Отвори вратата и навлезе в новооткритата стая. Стените ѝ бяха мръснобели. По-точно би било да се каже, че някога те са били

бели, но с времето малко по малко се бяха преобразили в сив, гнусен, износен цвят. Миризмата, носеща се в стаята, би накарала всеки нормален човек да се отврати и да излезе, но на Брак му миришеше на вкъщи. В стаята имаше голяма обла маса с четири стола и една червена завеса. На стола нямаше никого. Нещо в Брак го подтикна да провери завесата. Зад нея нямаше нищо повече от един прозорец, който не беше мит още отпреди годините на войната. Вече се бе отчаял. Къде ли се криеше неговото бомбе? Дали някога щеше да се върне при своя собственик? Все въпроси, измъчващи душата на чиновника. Обърна се с идея да се прибере у дома и да оплаче загубата. Но

не мога и да ви опиша в какъв шок се озова главният ни герой, щом видя на вече упоменатата маса с четири стола да стои неговото бомбе с чаша уиски.

– К-к-къде с-се д-д-д-дяна бе, бомбе? Знаеш ли как се притесних, щом разбрах, че те няма?

– Виж, приятелю, не мога да живея вече по този начин. Откакто лекарят ти забрани да пиеш и ти каза да се разхождаш, ти не си същият. Вече не е забавно. Ти си должно, безлично същество, а да имаш бомбе, е титла. То те прави изтънчен, дава ти акъл и ти топли главата. Твърде много време ти отне да разбереш, че ме няма, а още повече – да ме откриеш. Та това беше нашето любимо място. Онова, което ти наричаш у дома, не е дом. Това е нашият дом. Щом се отказа от дома си, трябва да приемеш, че аз никога няма да се върна при теб. Ти си никой без мен. Хайде, ето я вратата, тръгвай си.

Брак вече беше смазан. Тези думи го нараниха повече, отколкото човек би сметнал. Потехоха сълзи по вече сбръчканото лице на нашия герой. При тези думи лицето му остаря с 50 години, набръчкано, изнурено. Така се беше зарадвал, че е открил своето бомбе, сякаш целият му живот се беше възвърнал, а сега – отново на дъното. Дупка, нищо и никаква, отчужден от обществото, самотен и ненужен.

Брак тръгна, но вместо да се върне в своя дом, той тръгна към залеза в търсене на ново бомбе. Знаеше, че това е невъзможно, но отново копнееше да бъде някой.

Студентски литературен конкурс за поезия и проза

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;

ПРОЗА – до три разказа.

В конкурса могат да участват всички студенти и докторанти от Пловдивския университет.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три награди. Материалите трябва да бъдат напечатани (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курсът, факултетен номер, e-mail и телефон за връзка).

Крайният срок за получаване на творбите е 20 април 2025 година. Текстовете могат да бъдат донесени (разпечатани в два екземпляра) в редакцията на в. „Пловдивски университет“ (Ректората, южния двор) или да бъдат изпратени на единия от следните два мейла: vestnik_pu@abv.bg / tilitilev@uni-plovdiv.bg

За отчитането на резултатите и връчването на наградите ще има допълнителна информация.

Отличени бяха най-добрите спортисти на

Традицията в края на всяка календарна година да бъдат награждавани най-добрите спортисти на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, беше спазена и през отминалата 2024 г. Балът на спортиста се проведе на 16 декември по инициатива на катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорт“ към Биологическия факултет.

Специални гости на тържествената церемония бяха проф. д-р Галин Цоков – министър на образованието и науката, Костадин Димитров – кмет на Община Пловдив, проф. д-р Румен Младенов – ректор на Пловдивския университет, и заместник-ректорите проф. д-р Пламен Стоянов, проф. д-р Теменужка Йовчева, проф. д-р Владимира Ангелова и проф. д-р Станимир Кабаиванов, доц. д-р Мария Стоянова – председател на Общото събрание, и проф. д-р Велизар Гочев – декан на Биологическия факултет.

Проф. Цоков изрази своята гордост от вниманието, което се отдава на развитието на спорта в Пловдивския университет, и пожела още по-големи успехи на студентите. Кметът Костадин Димитров отбеляза успешното сътрудничество между Община Пловдив и Пловдивския университет, както и важната роля на висшето училище за града, включително и в областта на спорта. Ректорът проф. д-р Румен Младенов подчерта значимостта на постигнатото от студентите спортисти за издигане на авторитета на Пловдивския университет и ги увери в пълната подкрепа на академичното ръководство.

Думи на благодарност за всестранната подкрепа от името на катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорт“ и на студентите спортисти отправи проф. д.п.н. Веселин Маргаритов.

Балът на спортиста стартира с изпълнение на ансамбловото съчетание на състезателките от спортен клуб по художествена гимнастика „Тракия“.

След това започна и представянето на успехите на нашите студенти в Националния университетски шампионат по различните видове спорт. Отбелязано беше, че високите спортни постижения са не само личен триумф, а пример, причина за гордост и вдъхновение за всички. Спортът допринася не само за добра физическа форма, но и изгражда характер. Състезателният дух и желанието за победа създават мотивация, но също така развиват етика и уважение към съперника. Специалните гости на събитието връчиха наградите на най-изявените спортисти през 2024 година. Ето и имената на отличените и техните треньори.

Проф. Владимира Ангелова награждава футболиста Георги Чумпов

Ректорът проф. Румен Младенов получи плакет от Спортен клуб „Тракия“ за активната подкрепа на спорта

Йоанис Кикрилис, специалност „Педагогика на обучението по физическо възпитание“ (ПОФВ), за доброто му представяне с отбора по баскетбол, ръководен от хон. пр. Елена Петрова.

Патрицие Найманова, специалност „Математика, информатика и информационни технологии“ – второ място в Националния университетски шампионат по шах.

Тодор Тодоров (голмайстор на турнира по футбол в София) и **Георги Чумпов**, специалност

ПОФВ, представители на отбора с ръководител гл. ас. д-р Стоян Димитров.

Много добро представяне в турнира по кикбокс на състезателите, ръководени от пр. Петър Петев:

Лилия Митрева, специалност „Публична администрация“ – шампион в категория до 60 кг;

Петя Петрова, ПОФВ – вицешампион в категория до 50 кг;

Янислав Ангелов, „Софтуерни технологии и дизайн“ – вицешампион в категория 90+ кг.

Принос за доброто представяне на отбора имат също **Илия Милушев**, „Право“, и **Цветко Цветков**, ПОФВ.

Традиционно добро е представянето и в турнира по джудо, където ръководител на нашите представители е ст. пр. Теодор Митев:

Йоана Червенкова и **Вени Търновалийска**, специалност ПОФВ – спечелиха съответно златен и бронзов медал.

Участничките в отбора по футбол с ръководител ст. пр. Теодор Митев: **Моника Пейчева**, **Михаела Тихова** (избрана за най-добър вратар на турнира), **Мария Дикелова**, **Кристина Чакъ-**

Кметът на Пловдив Костадин Димитров награди състезателите по кикбокс

Отборът по джудо и доц. Мария Стоянова

Отборът по футбол (жени) и проф. Велизар Гочев

рова, **Мая Политова**, **Габриела Личева**, **Александра Славкова**, **Кристияна Димитрова** (всички от специалност ПОФВ), **Мария Неделчева**, „Английска филология“, **Даниела Караиванова**, „Национална сигурност“, **Виктория Тодорова** и **Ванеса Александрова** – „Бизнес информационни технологии“.

Под ръководството на пр. Татяна Найденова отборите по тенис на маса, тенис и бадминтон се представиха много силно на Държавния студентски шампионат.

Проф. Станимир Кабаиванов награди състезателите по тенис на маса

В крайното класиране отборът по тенис на маса (мъже) е шампион, отборът по тенис (жени) е на второ място, отборът по бадминтон (жени) също се класира на второ място,

Пловдивският университет за 2024 година

отборът по бадминтон (мъже) е трети.

Отличените студенти по тенис на маса са:

Кирил Попов, ПОФВ – първо място отборно, златен медал на двойки мъже и златен медал на смесени двойки, сребърен медал индивидуално;

Стоян Сариев, „Бизнес информационни технологии“ – първо място отборно, участник и в Европейските студентски игри;

Божидар Хаджистефану, „Софтуерно инженерство“ – първо място отборно;

Мартин Тюфекчиев, „Международна политика и бизнес дипломация“ – първо място отборно;

Селин Сами, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ – трето място в индивидуалния шампионат при жените.

В турнира по тенис **Берна Яхе**, „Финанси“, и **Алексия Василева**, „Право“, се класираха на второ място отборно при жените.

Бадминтон:

Стефан Терзиев, „Счетоводство“ – второ място отборно, трето място на смесени двойки;

Тенисистките и проф. Теменужка Йовчева

Павел Димитров, „Информатика“ – второ място отборно, второ място на двойки мъже;

Наско Найденов, „Информатика“ – второ място на двойки мъже;

Елеонора Иванова, „Приложна

Отборът по бадминтон и проф. Пламен Стоянов

лингвистика“ – второ място отборно, бронзов медал на двойки жени, бронзов медал на смесени двойки;

Николай Давчев, „Софтуерни технологии и дизайн“ – второ място отборно;

Станимир Терзиев, „Софтуерни технологии и дизайн“ – трето място индивидуално, трето място на двойки мъже.

Ръководител на спортистите по лека атлетика е пр. Николай Николов. В Националния университетски шампионат са спечелени 13 медала, от които 6 златни, 6 сребърни и 1 бронзов.

Проф. Галин Цокков награди лекоатлетите

Класиране по групи дисциплини – мъже: спринт – първо място; бягания – трето място; скокове – второ място; хвърляния – шесто място; отборно – второ място.

Класиране по групи дисциплини – жени: спринт – първо място; бягания – пето място; скокове – трето място; хвърляния – първо място; отборно – второ място.

Наградените студенти са:

Ангел Бахчеванов, ПОФВ – първо място на скок на дължина, първо място щафета 4x100 м;

Ивайло Щипков, ПОФВ – първо място щафета 4x100 м, второ място на 100 м;

Стоян Стаматов, „Счетоводство“ – първо място щафета 4x100 м;

Пеньо Кунчев, ПОФВ – първо място щафета 4x100 м;

Венелина Петкова, ПОФВ – първо място хвърляне на копие, трето място тласкане на гюле;

Мартина Писачева, ПОФВ – второ място 100 м, второ място щафета 4x100м;

Златка Райчева, ПОФВ – второ място щафета 4x100 м, четвърто място на 400 м гладко бягане, участие в щафетно бягане 4x400 м и 100 м гладко бягане;

Татяна Начева, „Психология“ – второ място щафета 4x100 м, скок на дължина;

Стойка Петкова, специалност ПОФВ – второ място щафета 4x100 м, участие в 400 м гладко бягане и участие в щафетно бягане 4x400 м.

Принос за отборното класиране с участието си в различни дисциплини имат още: **Калоян Йорданов**, ПОФВ, **Георги Скорчев**, „Икономика и бизнес“, **Николай Желев**, ПОФВ, **Дияна Булкина**, ПОФВ, **Маргарита Хаджийска**, „Бизнес мениджмънт“, **Габриела Илиева**, ПОФВ, **Мериян Маринова**, „Микробиология и вирусология“, **Лидия Заирова**, ПОФВ.

Отборът по волейбол (жени), ръководен от ст. пр. Димитър Ангов, е шампион в Националния университетски шампионат.

Шампионският отбор по волейбол бе награден от проф. Румен Младенов

Отборът бе в състав: **Никол Дулева**, **Савина Патева**, **Траяна Стоянова**, **Анета Петрова**, **Кристиана Христова**, **Лора Славчева**, **Румяна Нанкова**, **Гюлчин Мустафа**, **Елизабет Георгиева** (всички от специалност ПОФВ), **Златина Друмева**, „Софтуерни технологии и дизайн“, **Теодора Любомирова** и **Габриела Русева** – „Начална училищна педагогика с чужд език“, **Елица Иванова**, „Педагогика на обучението по изобразително изкуство“, **Кристина Караджова** – „Психология на управлението“.

Забавната част от Бала на спортиста беше открита от Илия Ангелов от група „Диана експрес“ и носител на Голямата награда „Златният Орфей“ през 1995 година. Празникът на спортните успехи бе съчетан и с много други приятни моменти. Студентският съвет бе подготвил викторина с въпроси от историята на специалността „Педагогика на обучението по физическо възпитание“. Имаше и забавни игри, организирани от преподавателите от катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорт“.

За доброто настроение се погрижи и пеецът Илия Ангелов

Репортаж от събитието бе излъчен по Българската национална телевизия.

Ориентационни дни за чуждестранните студенти, които се обучават в Пловдивския университет по програмата „Еразъм+“

„Еразъм“ студенти от Полша, Франция, Германия и Турция стартираха мобилност за обучение по програмата „Еразъм+“ през летния семестър на 2024/2025 академична година в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Ориентационните дни, организирани от отдел „Международно сътрудничество“, помогнаха на новите „Еразъм“ студенти да се адаптират по-лесно в обстановката.

Екипът на отдела посрещна входящите студенти на 12 февруари в Заседателната зала на Ректората. Те бяха запознати с историята на България и Пловдив, структурата и дейността на институцията, условията на обучение и използване на университетските общезития и възможността за изучаване на български език в Пловдивския университет.

Експертите от отдел „Международно сътрудничество“ представиха пред студентите сградите, библиотеките и центровете на университета. Програмата на Ориентационните дни продължи на 13 февруари с разходка из централната част на Пловдив. Студентите се запознаха отблизо с културно-историческото наследство на Пловдив, както и с основните административни пунктове, които ще са им необходими по

Чуждестранните студенти бяха запознати със структурата на ПУ и забележителностите на Пловдив

време на престоя им в Пловдив.

На 14 февруари се осъществи екскурзия до гр. Копривщица, целяща да запознае студентите с културно-историческото наследство на региона около Пловдив.

Отдел „Международно сътрудничество“

Литосферните плочи на Земята

Литосферата (от гръцки: λίθος – „камък“, и σφαίρα – „сфера“) е най-горната твърда обвивка на нашата планета. Тя включва земната кора и най-горните части на мантията, разположени над астеносферата. Астеносферата (от гръцки език, астенес – „слаб“ + „сфера“) е слой, представляващ втечнената скална маса, върху която се осъществява континенталният дрейф. Намира се между 100 и 200 км под повърхността, но вероятно на места достига до 700 км.

Отделянето на литосферата от астеносферата се базира на реологични, а не на химични свойства. В повечето случаи долната граница на литосферата е рязка, като на дълбочина 100 – 150 км има една забележителна зона с ниски скорости на сеизмичните вълни. Тя се нарича зона с нисък вискозитет и се разполага под повечето платформни области, като горната ѝ граница съвпада с основата на литосферата.

Дебелината на литосферата варира между 50 и 120 км, като достига до 300 км. Под средноокеанските хребети тя може да е с дебелина 5 – 6 км. Литосферата е прекъсната в тесни удължени зони, които в съвременния релеф отговарят на главните активни тектонски зони (средноокеанските хребети и съвременните дълбоководни бразди и по протежението на трансформните разломи, пресичащи средноокеанските хребети). В останалите участъци литосферата е непрекъсната и оформя отделни тънки блокове, някои от които с огромни размери и се наричат плочи, които всяка година се преместват с 1 до 10 см.

Има 17 литосферни плочи, като най-големите от тях са Тихоокеанската – 103 300 000 км², Северноамериканската – 75 900 000 км², Евразийската – 67 800 000 км², Африканската – 61 300 000 км², Антарктическата – 60 900 000 км², Австралийската – 47 000 000 км², Южноамериканската – 43 600 000 км².

Трябва да отбележим, че има континентална и океанска кора. Някои плочи са съставени само от един тип кора (например Тихоокеанската плоча), а други са от смесен тип,

където плочата започва в океана и плавно преминава към континента. Дебелината на тези слоеве е 70 – 100 километра. Като стана дума по-горе, литосферните плочи плуват върху частично разтопен слой от земната мантия. Когато плочите се раздалечат, пукнатините между тях се запълват с магна, която после се втвърдява.

В началото на 20. век американецът Ф. Б. Тейлър и германецът Алфред Вегенер едновременно стигат до извода, че местоположението

на континентите бавно се променя. Между другото, това е до голяма степен причината за земетресенията. Но до 60-те години на XX век учените не могли да си обяснят какво се е случвало, докато не се появява теорията за геологическите процеси на морското дъно. Тук основна роля за разбирането им са изиграли вкаменелостите. Фосилизираните останки от животни, които очевидно не могат да преплуват океана, са открити на различни континенти. Това води до предположението, че някога всички континенти са били свързани и животните са се движели спокойно между тях.

Тектонските плочи на земната литосфера